

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

צריך לקיים "זוכר את בוראיך בימי בחודתיך" –
להזכיר לעצמי, מהנסיון שלי, שתמיד כשהצלחתי במשהו
הכח לא היה ממני, תמיד היה שלו.

[מתוך השיעור 'יובל למלחמת יום כיפור']

בראשית תשפ"ד

בראשית ה'תשפ"ד

אדם ומלאך 24

אבן־עזרא
האדם מעל המלאך שמעל האדם

מדור חדש

הסיפור החסידי 26

המתקת הדינים בסיפור
רבי ישראל מרוז'ין

מענות ותשובות 28

תשובות הרב לשואלים
מענות בעקבות המלחמה

פאָר אַלעקס 29

"עַד כְּלוֹתָם"
רְזִי יִסְפָּר לָנוּ מְהֵי הַגִּישָׁה שֶׁל הַרְבֵּי
מְלִיזִבְאוּיוּטֵשׁ לְהִתְמוּדֵד עִם מְלַחְמָה

"אל אחינו בית ישראל" 04

גילוי דעת

יובל למלחמת יום כיפור 06

שמחת בית השואבה (ח"א)
התשובה והתיקון על מלחמת יו"כ ועל
מלחמת שמחת־תורה

"הרפו ודעו" 10

תשובה שבתית
עבודת תשובה מתוך הרפיה

הבריאה באותיות האלף־בית 15

כתר־שם־טוב אותיות פ"ו, ק"ס, שנ"ה
התבוננות הבעש"ט במעשה בראשית

אהבת רעים ואהבת דודים 22

אהבת שלום
לחדש תמיד את האהבה

מדור חדש

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה נצח אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל אחינו בית ישראל ובכללם לקוראי נפלאות, הקב"ה יוציאנו מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה. לפניכם גליון לשבת בראשית, מברכים חדש מרחשון, מלא בכל טוב, "אין טוב אלא תורה" וכדברי אדמו"ר הזקן בספר התניא, "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו". בפתיחת הגליון נביע את כאבנו ותנחומינו למשפחות הקדושים – ה' יקום דמם – שנטבחו על קידוש ה', "הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו", נשא תפילה לשלום החטופים ולשובם בקרוב לחיק משפחותיהם, להחלמה מהירה ושלימה לכל הפצועים ולשלומם והצלחתם של כל הלוחמים ומגיני עמנו וארצנו.

"הרינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו".

הגליון פותח עם גילוי דעת תורה של רבינו על המצב בארץ הקדש בגרסה מורחבת מעט ממה שפורסם בתחילת השבוע.

השיעור הראשון בגליון הוא חלק מהתוועדות שמחת בית השואבה, שנאמר בנימה אישית של הרב על חוויותיו ממלחמת יו"כ, ובאופן מצמרר נראה כעת אקטואלי מתמיד ועוסק בלקחי המלחמה ותיקון הגישה שלנו, כאז כן היום.

בשיעור השני – "הרפו ודעו" – שיעור נשים מליל שבת תשובה, מדבר הרב על הנפילה, החטא והתשובה, כשתורף הדברים הוא – כיצד בכל חטא ובכל נסיון גנוזה קריאת אהבה של הקב"ה שנושב אליו.

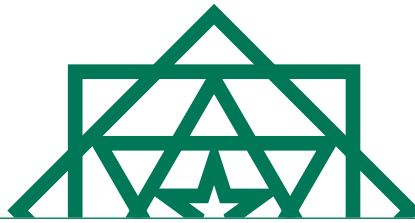
השיעור השלישי – הבריאה באותיות האלף בית – הינו ביאור על מספר אותיות בספה"ק כתרשם טוב [כדרכינו השנה להשתדל ולעסוק בתורותיו] הסובבות סביב התבוננות בבריאת העולם שבפרשתנו. דברים אלה מהווים מקור ובסיס לשער היחוד והאמונה שבספר התניא. שמו לב למדורים החדשים. עם סיום המחזור הקודם ולימוד קול שמחה, השנה זכינו לכפליים לתושיה, גם מדור בספר "אהבת שלום" לרבי מנחם מענדל מקוסוב, אבי שושלת יוד'ניץ, וגם מדור ביאורים בפירוש האבן עזרא.

התייחסות למצב בארץ הקדש תוכלו למצוא גם במדור מענות ותשובות ובמדור לילדים, כל אחד מזוויתו.

סדר הלימוד לשבוע פרשת נח הבעל"ט: נ"ך יומי – שפטים פרקים ידכא ושמואל א' פרקים איב; משנה – כתובות פרק ז.

נסיים בתפילה לקב"ה שיאמר די לצרותינו, יפדנו מצרינו וינחם עמו ישראל בגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו תכף ומיד ממש.

שבת שלום ומבורך, המערכת

אל אחינו בית ישראל

גילוי דעת של מורנו הרב יצחק גינזבורג שליט"א על המצב בארצנו הקדושה

"וְעַתָּה צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמָּנָה יִנְשָׁע". כולנו תפלה לה' שישמור ויציל את בני ישראל אהוביו מכל צרה וצוקה, האזרחים והחיילים בכל מקום שהם. הקב"ה יפדה את השבויים וישמרם מכל רע, ישלח רפואה שלמה לפצועים, ונחמה למשפחות ההרוגים הקדושים הי"ד.

"הַיִּשְׁעַי נָא דַמְתָּה לְתַמָּר. הַהֲרוּגָה עָלַי. וְנַחֲשֶׁבֶת כְּצֵאן טַבְּחָה... חֲבוּקָה וְדְבוּקָה בָּךְ. טוֹעֲנֶנֶת עָלַי. יְחִידָה לְיַחֲדָךְ". מסירות הנפש תעלה לפני כסא הכבוד וה' יאמר די לצרותינו ויגאלנו גאולה שלמה מהרה.

חיסול ארגוני הטרור

ה' אלקים צבאות יתן בנו דעת ותבונה, עז וגבורה, להלחם באויב ולנצח, כדברי דוד מלך ישראל "אֶרְדּוּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁיגֶם וְלֹא אָשׁוּב עַד כְּלוֹתָם".

"הבא להרגך השכם להורגו!" על ראשי המדינה ומערכת הבטחון להשיב את הבטחון ולנקום את דם ההרוגים הי"ד. יש להגדיר מטרה ברורה – להרוג את כל חברי ארגוני הטרור "עד כְּלוֹתָם", בראש ובראשונה לחסל את מנהיגי המחבלים, ולקיים בהם "הוא יְשׁוּפָךְ רֹאשׁ". כל מי שעומד בדרכנו לביצוע המשימה הזו, דמו בראשו.

לא לעכב ולא לעצור

אסור לעכב את התגובה הצבאית הנדרשת! כל המתמהמה בהצלת נפשות הרי הוא שופך דמים. ראש הממשלה וכל האוחזים בהגה השלטון צריכים לגלות מנהיגות ולפעול ללא מורא וללא עיכוב להכניע ולמגר את האויב.

את המלחמה יש להשלים עד להשגת המטרות בשלמות, "ולא אשוב עד כלותם", ולא לחזור על הטעויות שנעשו במלחמות ישראל בדור האחרון שהופסקו לפני השלמת היעד מתוך כניעה ללחץ (פנימי או חיצוני).

"אין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים". אולם אין להיכנע לסחטנות של האויב ולוותר על פעולות הנדרשות לבטחון ישראל מחשש לשלומם של בני הערובה – טובת הכלל קודמת!

ללמוד את הלקח

יש להצביע על התפיסה השגויה והכשל המודיעיני (בדומה למחדל מלחמת יום הכיפורים לפני יובל שנים), ללמוד את הלקח ולתקן את המעוות – בשינוי תודעה ותפיסה בטחונית תקיפה. עלינו לזכור "כִּי הוּא הַנִּתֵּן לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִּיל" ומתוך כך לנצל במלואו את הכח שה' נתן לנו, על פי המוסר של תורתנו הקדושה, אך לא לשגות חלילה באשליות של "כֹּחֵי וְעַצְמֵי יָדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחַיִּיל הַזֶּה".

תיקון יסודי

יש להצביע על פתרון כולל, יציב ואמיתי, דרך לתיקון המדינה (לעומת מצב חמור של 'תהו') על פי תורתנו הקדושה, תורת אמת ותורת חיים. התיקון מתחיל בהכרה הברורה שארץ ישראל כולה שייכת לעם ישראל כולו, נחלת עולם מאת בורא עולם (כדברי רש"י בתחילת התורה). מתוך כך, יש לספח את חבלי הארץ אשר בידינו, כולל חבל עזה (חלק בלתי נפרד מארץ ישראל). מתוך ההכרה בזכותנו על הארץ, יש לטהר אותה מכל הגורמים המסכנים את בטחון העם היושב בציון, קרי: לחסל את הטרור, חיסול כלי מי שמשתייך לארגון טרור או תומך בו. זהו סדר פנימי נכון של חסד וגבורה, אהבת הארץ ומלחמה באויב. למעשה, יש לפרק עד היסוד את 'הרשות הפלסטינית' היושבת בארצנו ונלחמת בנו, לאחר שהניסיון של "שתי מדינות" בארץ התברר כטעות נוראה שעלתה בדמים מרובים. עלינו לקחת אחריות מלאה על כל יושבי ארץ ישראל, ולהשליט חוק וסדר, כולל החרמה טוטאלית של כלי נשק ממי שאינו יהודי ואינו פועל בשירות המדינה.

תיקון רוחני

מצבנו הגשמי תלוי במצבנו הרוחני! כאשר עם ישראל יכיר בשורשיו ויחזור למורשת, אז מזכה בעזרת ה' לשלום אמת לאורך ימים. על כל אחד ואחת מאתנו לעשות תשובה, תשובה מאהבה (אהבת ה' ואהבת ישראל) ההופכת זדונות לזכויות, חשך לאור וטעם מר למתוק. במיוחד יש להתחזק בימים אלו בתורה ובתפילה ובמעשים טובים, לזכות עם ישראל, ובשמירה על קדושה וצניעות, "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אִיְבֹיךָ לְפָנֶיךָ הִיא מַחֲנֶיךָ קְדוֹשׁ". יהי רצון שתתקיים בנו מהרה ברכת משה רבינו "אֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בְּה' מִגֹּן עֲזָרָךְ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאֻתְךָ וַיִּכְחָשׂוּ אִיְבֹיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ".

הרב יצחק גינזבורג

יובל למלחמת יום כיפור

קיצור מהלך השיעור

בשמחת בית השואבה – לפני פרוץ המערכה הנוכחית – העלה הרב **זכרונות אישיים ממלחמת יום כיפור** ועסק בכשלי המנהיגות שהובילו אליה. באופן מצמרר הדברים התבררו תוך ימים ספורים כאקטואליים עד כאב כבד מנשוא. הדברים מובאים כפי שהם ומסקנתם להיום ברורה – הכשל העיקרי הוא מחשבת "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" והתיקון הוא בזכירת ארץ ישראל: "זוכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל!"

אחרי שהתבררה ההשגחה הפרטית הפלאית הוסיף הרב שבכל זאת יש **הבדל באופן התיקון**: התשובה והתיקון של **מלחמת יום הכפורים** הם **תשובה מעומק לב** ויודיו על הטעויות-עונות כו' (כענינו של יום כיפור) ואילו התשובה והתיקון של **מלחמת שמחת תורה** הם על ידי ההתקשרות לתורה והשמחה הרבה בה. עיקר השמחה הוא שאנחנו יהודים וזכינו לקבל את התורה **המאחדת ומקיימת** אותנו גם במצבים קשים, כאשר "עת צרה היא ליעקב [דווקא, שהוא עמוד התורה, ומתוך כך] וממנה יושע [בכח תורת יעקב]". עם כל הצער הבלתי-נסבל על הקרבנות, ההשתתפות בכאב הפצועים, הדאגה לשלומם של החטופים והעזוץ מחילול השם הגדול בהשפלת כבוד ישראל – אצל יהודי מתקיים "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא" בעת ובעונה אחת, **בכיה** על המצב הנובעת מהקשר שלנו לתורה ולנותן התורה.

האחרון במגלה מתחיל "וזכר את בוראיך בימי בחורתך" – כאשר אתה עדיין בחור צעיר, עם כוחות, תזכור את בוראך ואל תלך אחרי היצר הרע. תתגבר על היצר הרע ותזכור את הבורא

לזכור את הבורא מימי הבחורות

בחג הסוכות קוראים מגלת קהלת^א. הפרק

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. מוצאי י"ט תשרי תשפ"ד - עוד יוסף חי, יצהר.
א שו"ע או"ח תצ, ט בהג"ה.

ונטל לולב. חוץ מהחילים שחזרו מהקרב לא נתנו להתקרב לשם, אבל קבלנו אישור מיוחד להגיע עד לגבול החזית ממש כדי לקבל את פניו עם ארבעת המינים. היות שאנחנו בדיוק יובל שנים מאז – איני בטוח במאה אחוז, אבל יתכן שהיה ביום הזה ממש בדיוק לפני חמשים שנה – יש מצוה לזכור, לכן כדאי שנראה סרטון מאז. כל השנה כולה מתחילה מ"יום הזכרון"¹, יש מצוה לזכור. הרבי הקודם, שהוא גם אושפיזין של היום (כאשר מתחילים למנות מאדמו"ר הזקן, כידוע מהרבי שיש שתי שיטות במנין האושפיזין החסידיים² ו"אלו ואלו דברי אלהים חיים"³), מאד-מאד הדגיש את מעלת הזכרונות מהעבר וחיוק ועודד להעלות זכרונות. הזכרון של המלחמה הזו שייך לכל עם ישראל – אבל אני כעת משתף בזכרונות שלי, מ'מבצע לולב' שעשינו באותה מלחמה.

מחר הושענא-דרבה, היארצייט של ידידנו דדי בן עמי ע"ה. כל הסיפור הזה היה יחד איתו – הוא הגיע לשם בזכות שהיה זמר מטעם הצבא. הוא היה ב'צוות בידור', והוא לקח אותי בתור עוזר – אז הייתי עוזר לזמר... בזכותו הגעתי לשם ועשינו שם את ה'מבצעים' ביחד. בכל הימים שהיינו שם האש מעל הראשים של כולם לא הפסיקה, הרבה פעמים היינו צריכים לשכב על הארץ.

כשהגענו לסיני החילים היו לגמרי באאוט – חילים בכו שם, אלפי חילים, על החברים שלהם שנפלו. התפקיד שלנו, בתור חיל הבידור, כאילו היה לשמח אותם – מה שהיה קצת הזוי. בכל אופן, כינסו אלפי חילים באמפי-תיאטרון גדול שם – כולם ישבו, דדי שר ואני עזרתיו לו. הניגון שהכי תפס, שכולם ממש התלהבו בו, עד שהיתה גם איזו הרגשה שקצת יצאו מהעצב שלהם, היה "וכל קרני רשעים אגדע"⁴ – שרנו אותו מאד-

שלך, אתה "חלק בורא שנעשה נברא"⁵. הפסוק ממשיך "עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ".

בפשט כל ההבל של ספר קהלת שייך לימי הזקנה⁶. אם באמת כבר מגיעים לימי הזקנה, "אל תשליכני לעת זקנה"⁷, איך מקיימים אז את הפסוק "וזכר את בוראך בימי בחורתך"? נצטרך לפרש את הפסוק אחרת: עכשיו, כשאתה זקן, תזכור את הבורא שהתגלה אליך ועזר לך ועשה לך נסים ונפלאות כשהיית בחור – "וזכר את בוראך [כפי שנגלה אליך] בימי בחורתך". הזכרון הזה מאפשר להגיע לתכלית קיום ברכת משה – שאנו קוראים בשמחת תורה – "וכימך דבאך" – וכימים שהם טובים לך, שהן ימי תחלתך, ימי נעורייך, כך יהיו ימי זקנתך, שהם דואבים, זבים ומתמוטטים⁸ ולזכות ל"עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו!"⁹.

זכרונות ממלחמת יום כיפור

הפירוש הזה מביא אותנו למשהו מעשי: אנחנו היום בדיוק יובל שנים אחרי מלחמת יום הכיפורים. הקרב המכריע בסיני, שחולל את התפנית במלחמה, היה הקרב שבעקבותיו חצו את התעלה וכתרו את הארמיה של המצרים. בלילה שלפני אותו מבצע הגענו ל'בונקר' של שרון – הצלחנו להכנס פנימה ולמסוד לו דברי ברכה בשם הרבי מליובאוויטש. שרון – שהיה אחרי כמה לילות של המלחמה, בלי שינה – התרגש מאד, עד דמעות. הוא דבר על כך שהרבי רואה אותו, עם כל העבירות שלו, והתעודד מאד מדברי הברכה שמסרנו לו.

אז, כשחזרו מהקרב המכריע, המנוצח, המפקד שם – אריק שרון – הרים את הראש מהטנק

ב ראה מלכות ישראל ח"א מאמר "בין ישראל לעמים" וש"נ.

ג ראה שה"ש רבה א, י.

ד תהלים עא, ט.

ה דברים לג, כה וברש"י.

ו תהלים צב, טו.

ז ויקרא כג, כה.

ח שיחת ליל הג' הסוכות תשנ"ב.

ט עירובין יג, ב.

י תהלים עה, יא.

אי פעם' – המדינה הזו על הכיפק לגמרי... – ואז קרה מה שקרה. כל הלא־טוב, כל הנפילות מתחילות מ"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה".

יש שלשה שנופלים חזק במיוחד מתוך האמירה ש"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה": הראשון הוא ראש הממשלה, אם הוא חושב "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"; השני הוא הרמטכ"ל, עיקר ה"כחי ועצם ידי" הוא הצבא, כמובן; והשלישי הוא גם המוחין, המודיעין, מי שאמור להיות העינים והאזנים, החושים שחשים בדיוק מה קורה ומה הולך לקרות. הכל נופל, הכל מתמוטט, מתוך ה"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה".

הדוגמה המובהקת לזהירות מ"כחי ועצם ידי" נמצאת בסיפור של גדעון (הנמצא בפרקי התנ"ך שאנחנו לומדים בימים אלה)¹⁰, לו אמר ה' "רב העם אשר אתך מתתי את מדין בידם פן יתפאר עלי ישראל ידי הושיעה לי" ועל כן צמצם ה' את חיליו משלשים ושנים אלף לשלש מאות בלבד – אלה שלא כרעו לבעל¹¹ – והבטיח לו "בשלש מאות האיש המלקקים אושיע אתכם ונתתי את מדין בידך!"

תיקון "כחי ועצם ידי" בארבעת המינים

היות שאנחנו בחג הסוכות, ונוהגים לקשר כל דבר לענינים של החג – גם לסוכה, שהיא המקיף, וגם ארבעת המינים, שהם הפנימי, המשכת אור פנימי – נאמר שהתיקון של מה שאמרנו הרגע הוא בעצם הסוד של ארבעת המינים של חג הסוכות:

יש את הכלל של הנפילה – הכל מתחיל מ"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה". מה התיקון? הלולב. הלולב הוא הכרזה ש"דין

מאד חזק והרבה מאד זמן. אולי נשיר אותו גם כעת, לזכר מלחמת יום הכיפורים.

כשולן הגאון

במלחמת יום כיפור בסוף נצחנו, ה' עזר, אבל היו הרבה פשלות במלחמה הזאת – כשלונויות חמורים מאד מצד האחראים. אחרי מלחמת יום הכיפורים פיטרו את הרמטכ"ל ואת ראש אמ"ן, כי עיקר הפשלות היו מצד המודיעין ומצד הרמטכ"ל, ובהמשך גם ראש הממשלה, גולדה, התפטרה בעקבות הפשלות והאבדות הכבדות מאד שהיו, במיוחד בתחלת המלחמה הזו, בחזית סיני בעיקר. המלחמה התחילה ביום כיפור והמשיכה לחג הסוכות – בו היה עיקר התפנית – "זמן שמחתנו"¹², זמן שהעולם נידון על המים¹³.

מה אפשר ללמוד מזה לעניננו? מה המכנה המשותף של כל הכשלונויות האלה, של הרמטכ"ל, של ראש

אמ"ן, של ראש הממשלה? דבר פשוט וידוע לנו¹⁴ שהמקור של כל הלא־מתוקן כאן במדינה הוא האמירה, המחשבה, של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"¹⁵. רק כמה ימים לפני המלחמה גולדה אמרה ש'אנחנו במצב הכי טוב שהיינו

מה המכנה המשותף של כל הכשלונויות האלה, של הרמטכ"ל, של ראש אמ"ן, של ראש הממשלה? דבר פשוט וידוע לנו שהמקור של כל הלא־מתוקן כאן במדינה הוא האמירה, המחשבה, של "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"

יא תפלת שלשה רגלים.

יב ר"ה פ"א מ"ב.

יג ראה לדוגמה קומי אורי מאמר "הזמן לפצח את האגוד".

יד דברים ח, יז.

טו שופטים ז.

טז רש"י שם פסוק ו. וראה באורך קומי אורי מאמר "בשלש מאות האיש... אושיע אתכם".

יש שלש פונקציות שמשחקות במלחמה. כמו שאמרנו, במלחמה הזו, במדה מסוימת, נפלו כולם – הרמטכ"ל, ראש אמ"ן וראש הממשלה

וגם השמיעה. התכלית היא הראיה, לראות מה יהיה – "איזה הוא חכם? הרואה את הנולד"^{כג}. צריך גם הרבה האזנה טובה בשביל לראות את הנולד. אם כן, ההדסים הם התיקון של המודיעין – של ראש אמ"ן.

מה נשאר? הנצח וההוד, שהם הערבות^{כד}. ידוע בקבלה^{כה} שהשם הקדוש, השם של הקב"ה, ששייך לנצח והוד הוא שם צבאות. בנצח יש "הוי' צבאות" ובהוד יש

"אלהים צבאות", אבל השם המשותף של נצח והוד הוא צבאות. שוב, לפי הקבלה הנצח וההוד, ה"צבאות" היינו הערבות. הערבות מתייבשות הכי מהר בין המינים^{כו} – מתייבשים מהר בצבא... אבל צריך לנצל את הזמן שאתה שם לעשות הכי טוב, הכי חזק והכי מנצח – הכל מתוך ה"על נטילת לולב", שאתה זוכר מי נותן לך את הכח. כאן בארץ הצבא נלחם בערבים, "ערבי", ויש בצבא גם חטיבת הנח"ל, "נחל" – כל הביטוי "ערבי נחל" רומז לצבא שבראשו עומד הרמטכ"ל.

אם כן, התיקון של הצבא, החל מהרמטכ"ל, הוא "ערבי נחל", התיקון של המודיעין הוא "ענף עץ עבות" והתיקון של ראש הממשלה הוא "פרי עץ הדר" – צריך שיהיה הכי מהודר. שוב, הכל תלוי ועומד על הלולב, על ה"זוכרת... כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל", זהו המכנה המשותף כאן.

עד כאן דרוש אחד, בשביל לפתוח.

נצח"^{כז}, אבל "דין נצח" של "הוא הנתן לך כח לעשות חיל"^{כח}. זהו גם ענין של זכרון – אל תאמר "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" אלא "זוכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל". צריך לקיים "זכר את בוראיך בימי בחורתיך" – להזכיר לעצמי, מהנסיון שלי, שתמיד כשהצלחתי במשהו הכח לא היה ממני, תמיד היה שלו. זו ההוראה שהלולב אומר לנו –

תזכור זאת היטב! תזכור ש"הוא הנתן לך כח לעשות חיל" ואז בטח יהיה "דין נצח" (פנימיות הנצח היא בטחון^{כט} – בטח ננצח!).

אחר כך, יש שלש פונקציות שמשחקות במלחמה. כמו שאמרנו, במלחמה הזו, במדה מסוימת, נפלו כולם – הרמטכ"ל, ראש אמ"ן וראש הממשלה, הכל נפל. אז איך אפשר לתקן אותם, לתקן את הפונקציות, התפקידים, האחריות כלפי עם ישראל?

האתרוג הוא המלך, המלכות לפי הקבלה^צ. די פשוט שהאתרוג הוא התיקון של ראש הממשלה – במיוחד אם קוראים לה גולדה... בחב"ד מאד מקפידים שהצבע של האתרוג יהיה גולדה, צהוב-זהב, לא ירוק^{צא}. האתרוג הוא בחינת נוקבא, נקבה, מלכות, ודווקא האתרוג הוא ראש הממשלה.

אחר כך, מה הם ההדסים? ההדסים הם העינים^{צב}, כולל גם את האזניים – גם הראיה

יז ויקרא רבה כד, ג. וראה שיחת י"ב טבת תשמ"ז.
יח דברים ת, יח.

יט ראה לדוגמא הנפש פ"א.

כ פע"ח שער הלולב פ"א.

כא ספר המנהגים (קה"ת, תשס"ו) עמ' 65 (ובהערה 4).

כב פע"ח שער הלולב פ"ג.

כג תמיד לב, א.

כד פע"ח שער הלולב פ"א ואילך.

כה זהר ח"ג יא, ב ובכ"ד.

כו ראה סוכה פ"ד מ"ו.

שיעור

תשובה שבתית

"הרפו ודעו"

קיצור מהלך השיעור

במהלך שיעור הנשים בשבת תשובה נתבארו דברי המדרש על "פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי" וסוד התשובה המופיעה בהם – **תשובה המתאימה לשבת**. הדברים יפים לשבת תשובה אך גם לשבתות השנה כולה, כאשר **נקודת השיא** הפנימית שלהם נוגעת ל**שבת בראשית**, בה קוראים בתורה על **החטא הראשון – יסוד התשובה הראשונה**.

"פתחי לי"

אנחנו נמצאים בשבת תשובה – צריכים לעשות תשובה באופן של שבת, תשובה מתוך מנוחה.

כולן מכירות את הפסוק "פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי"^א – פסוק שמתאר ארבע מדרגות בקשר בין החתן והכלה:^ב "אחתי היינו קשר של אהבה טבעית, כמו בין אח ואחות; "רעיתי" היינו קשר רגשי, אהבה כאש בין חתן וכלה; "יונתי" היינו קשר שכלי-פנימי, קשר של

הסתכלות העיניים – "עיניך יונים";^ג ו"תמתי" היינו קשר במדרגת הכתר, מדרגת העל-מודע, כאשר החתן והכלה "שיון בקומתן" ו"כתר אחד לשניהם"^ד.

בחרנו להתבונן בפסוק הזה השבת, שבת תשובה, כי המדרש אומר ש"פתחי" היינו קריאה לתשובה:

"פתחי לי", רבי יסא אמר: אמר הקב"ה לישראל – 'בני פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרוניות נכנסות בו'.

"הרפו ודעו"

אחרי ההסבר ל"פתחי לי" המדרש ממשיך

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת תשובה תשפ"ד – כפ"ח.

א שה"ש, ב.

ב לקוטי ביאורים (להרה"צ ר' הלל מפאריטש זצ"ל) לקונטרס ההתפעלות פ"ב אות לה; **ברית הנישואין** מאמר "אני ישנה ולבי ער"; **יין משמח** ח"ד ש"ג בתורה "אחתי רעיתי יונתי תמתי".

ג שה"ש, א, טו; ד, א.

ד לקו"ת שה"ש מח, ב.

הרפיה יכולה להיות חיובית וגם שלילית – בימות החול נדרש מאדם לעבוד ולהתייגע, לא להתרפות, אבל התשובה של שבת היא בעיקר הרפיה מכל עשייה

מהעשייה השלילית. השרשים רפה ("הרפו") ורפא קרובים ומתחלפים ביניהם^ח – גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם^ט וההרפיה מהמעשים הרעים מביאה רפואה. הרד"ק בספר השרשים מביא שלשה ענינים בשרש רפא – רפואה, כפשוטו; רפאים במובן של ענקים, כפי שרווח בתורה; וגם רפאים במובן של מתים, כמו בפסוק "וארץ רפאים תפיל".^י מי שמת

מתרפא-מתרפה מהכל, נעשה רפוי לגמרי... רואים שהרפיה יכולה להיות חיובית וגם שלילית – בימות החול נדרש מאדם לעבוד ולהתייגע, לא להתרפות, אבל התשובה של שבת היא בעיקר הרפיה מכל עשייה. אצל אליהו הנביא בהר הכרמל כתוב "וירפא את מזבח הוי' ההרוס"^{יא} – יש מצבים שכן אדם מרגיש הרוס לגמרי, בלי סיכוי לתשובה ורפואה, אבל גם במקרים האלה אפשר לרפא (רק שאולי צריך לשם כך את אליהו הנביא, מבשר הגאולה, שב'עבודה' היינו האמונה החזקה בהשי"ת, ה"רופא כל בשר", בגשמיות ורוחניות, "ומפליא לעשות" גם במצב ההרוס שלי...).

הדרשה הראשונה של המדרש היא בשם ריש לקיש, בעל התשובה הגדול: ר' תנחומא ור' חוניא ור' אבהו בשם ריש לקיש: כתיב "הרפו ודעו כי אנכי אלהים וגו'". אמר הקב"ה לישראל – 'הרפו ממעשיכם הרעים ודעו כי אנכי אלהים'.

אחר כך יש דרשה של רבי לוי: ר' לוי אמר: אילו היו ישראל עושין תשובה אפילו יום אחד מיד הם נגאלין ומיד בן דוד בא. מה טעם? "כי הוא אלהינו ואנחנו עמו וצאן מרעיתו

עם פסוק מיוחד מתהלים מו. בפרק הזה כתוב פעמיים פסוק ידוע – "הוי' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה" – באמצע הפרק ובסיום שלו. אך פסוק אחד לפני הסוף יש פסוק פחות מוכר – "הרפו ודעו כי אנכי אלהים ארום בגוים ארום בארץ" – אליו מתייחס המדרש. הביטוי "אנכי אלהים" הוא חד-פעמי בתנ"ך – גילוי של עצמות ה' ("אנכי") גם

בתוך ההנהגה הטבעית של העולם ("אלהים" בגימטריא הטבע). לידיעה ש"אנכי אלהים" מגיעים מתוך "הרפו ודעו" – עבודת התשובה, כפי שמיד נסביר.

סיום הפסוק, "ארום בגוים ארום בארץ" מלמד שה' רוצה שהרוממות שלו תתגלה ב"ארץ". כל מפרשי הפשט אומרים שהפסוק מדבר לגוים, קורא להם להתרפות ממלחמה – יש כעת מלחמה באוקראינה וה' אומר "הרפו" (הרבי ייחס הרבה חשיבות להסכמות של שלום בין האומות, ראה בכך הקדמה ליעוד של "וכתתו חרבנותם לאתים")^{יב} – ואזי יתקיים "ארום בגוים ארום בארץ", הרוממות תתגלה בכל האומות ובכל כדור הארץ, בכל העולם. אבל המדרש כאן מסביר בפירוש שהפסוק מדבר לישראל – כאשר אתם תקיימו "הרפו ודעו כי אנכי אלהים" אז יתקיים "ארום בגוים ארום בארץ".

"הרפו ממעשיכם הרעים"

כמו שמיד נקרא, המדרש דורש "הרפו" – "הרפו ממעשיכם הרעים". זו תשובה שבתית, תשובה של הרפיה ומנוחה. "ידע איניש בנפשיה" כמה רע יש בו, כמה דברים לא-טובים הוא עושה, והתשובה היא פשוט להתרפות, לנוח

ח ראה לדוגמה ירמיה ג, כב.
ט יומא פ, א (ע"פ הגהות הב"ח).
י ישעיהו כ, יט.
יא מלכים א' יח, ל.

ה פסוקים ח ו'יב.
ו שיחת ש"פ משפטים תשנ"ב.
ז ישעיהו ב, ד.

היום אם בקולו תשמעו".

הדרשה הזו מאד מזכירה את הסיפור של רבי יהושע בן לוי¹, שאנחנו לומדים באריכות במאמר "אמונה ובטחון"², שהמשיח אמר לו שיבוא "היום" ואליהו הנביא הסביר שהכוונה "היום אם בקלו תשמעו"³. כאן רבי לוי (ששמו כשם אבי ריב"ל) – דורש כך לכתחילה מאותו פסוק.

אחר כך יש דרשה שלישית, של רבי לוי יחד עם רבי יודן, שחוזרת בפירוש לפסוק "הרפו ודעו":

ר' יודן ור' לוי אמרי:

אמר הקב"ה לישראל – הרפו ממעשיכם הרעים ועשו תשובה כהרף עין ודעו כי אנכי אלהים.

כאן התוספת היא דרשת המלה "הרפו" מלשון "הרף עין" – אפשר לעשות תשובה מיד, "היום" במובן של 'הרגע' ('היינט'), כפי שאנחנו מסבירים. הרף עין הוא מצמוץ של העין. הרבי אומר⁴ שצריך לפקוח את העינים ולראות את המשיח שבא

מיד כשעושים תשובה, כדרשה הקודמת. כשאדם רואה משהו מפתיע, לא צפוי, ש'גדול עליו', הוא באופן טבעי עוצם את העינים להרף עין, הוא ממצמץ, ואז הוא יכול שוב לפקוח את העינים ולראות את הדבר באופן מתוקן, בלי שבירת הכלים. זו התשובה כאן, שמביאה ל"דעו כי אנכי אלהים".

דעת תחתון ודעת עליון בתשובה

כאן המדרש אומר שעבודת התשובה של "הרפו ממעשיכם הרעים" מביאה ל"ודעו כי אנכי אלהים". אנחנו יודעים שיש גם קשר הפוך, בשביל לעשות תשובה צריך דעת, כפי שמסבירים חז"ל⁵ את הקדמת ברכת "חונן הדעת" לברכת "הרוצה בתשובה". רואים שיש דעת שנדרשת בשביל לעשות תשובה, "ולבבו יבין ושב ורפא לו"⁶ – דעת מביאה לתשובה שמביאה לרפואה – ויש דעת שזוכים לה על ידי התשובה, "הרפו ממעשיכם הרעים ודעו כי אנכי אלהים".

הדעת שקודמת לתשובה היא "דעת תחתון" – דעת שתופסת שלמטה יש' ולמעלה אין'⁷. בשביל לעשות תשובה צריך לזכור שהמציאות שלנו, שנתפסת לנו כיש, נבראת מהאין העליון ומחויבת לו. מתוך כך אדם עושה תשובה, שהיא שאיפה להתאיינות – בטול מול האין שמהווה אותו. אחרי התשובה זוכים להגיע ל"דעת עליון" – דעת שתופסת שלמעלה יש' ולמטה אין'. כשאדם עושה תשובה של הרפיה, "הרפו ממעשיכם הרעים", הוא שואף להתאין – וכשהוא מצליח הוא אכן מתאין, ודווקא אז מתגלה לו שה'אין' שלו חשוב בעיני ה', ה'יש' האמתי (המשתקף ביש הנברא, סוד "אנכי אלהים", כנ"ל).

תשובה ועבודת הנסיונות

המדרש כאן מלמד שעל ידי התשובה זוכים לדעת, והסברנו כאן שהכוונה דווקא עליה לדעת עליון – דעת חדשה באלקות (הן במובן של ידיעה השגה ובעיקר במובן של חיבור ודבקות, כמשמעות העיקרית של דעת⁸, כמו "והאדם ידע את חוה אשתו"⁹). על מה עוד כתוב שהוא מזכה

כשאדם רואה

משהו מפתיע, לא צפוי, ש'גדול עליו', הוא באופן טבעי עוצם את העינים להרף עין, הוא ממצמץ, ואז הוא יכול שוב לפקוח את העינים ולראות את הדבר באופן מתוקן, בלי שבירת הכלים

טז מגילה יז, ב.

יז ישעיהו, י.

יח סידור עם דא"ח ד"ה "מזמור לתודה" (מד, א). ובכ"מ.

יט תניא סופ"ג.

כ בראשית ד, א.

יב סנהדרין צח, א.

יג לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ד (ובשיעורי אמונה ובטחון 23, 24, 28, 30, 33, 34: 37).

יד תהלים צה, ז.

טו ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.

כשאדם חוטא בעצם ה' הפיל אותו בחטא ובכך העמיד אותו בנסייון - האם הוא יטיאש, חלילה, או שהוא יצליח לקום מהנפילה. כלומר, החטאים הם הנסיונות והתשובה היא העמידה בנסייון

ישנו גם צדיק גמור, עליו נאמר "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין"^ל. כיצד אותו צדיק, שה' לא מפיל אותו בחטא – נעבעך... – יכול להגיע לדעת ה' אליה מגיעים בעקבות העמידה בנסייון החטא? כתוב^{לא} שכדי שהצדיק יוכל להגיע למדרגת בעל תשובה עליו לעמוד בנסייון – נסיון קשה, כמו הנסיון של אברהם אבינו – ואז גם הוא זוכה לאותה מדרגה. זהו עוד קשר בין עבודת התשובה

ועבודת הנסיונות.

"תמתי"

אחר כך המדרש מסביר את ארבע המדרגות "אחתי רעיתי יונתי תמתי" כארבעה שלבים בהיסטוריה של עם ישראל – "אחתי" ביציאת מצרים (במצוות פסח ומילה שהיו הכנה ליציאת מצרים); "רעיתי" בקריעת ים סוף (באמירת "זה אלי ואנוהו... הוי' ימלך לעולם ועד"^{לב}); "יונתי" בקבלת המצוות במרה; ו"תמתי" במתן תורה: "תמתי" – 'תמותי', שנתממו עמי בסיני ואמרו "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע".

המדרש ממשיך בעוד שתי דרשות על "תמתי" מלשון "תאומתי": רבי ינאי אמר: 'תאומתי', כביכול לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה ממני

זהו המדרש שמסביר "תאומתי" כ"שוין בקומתן", ההסבר העיקרי בחסידות, כפי שהסברנו. מעניין שכאן ה' מדבר על עצמו בלשון נקבה – הוא ואנחנו שתי תאומות, "לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה ממני".

ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי: 'תאומתי', מה

בדעת? בחסידות^{כא} מסבירים את הפסוק "כי מנסה הוי' אלהיכם אתכם לדעת וגו'"^{כב} כמלמד שה' מעמיד את האדם בנסייון, "כי מנסה הוי' אתכם", כדי שיוכה "לדעת", להגיע לדרגה חדשה של דעת ביחס לה'.

מה הקשר בין עבודת התשובה לעמידה בנסייון? הפסוק אומר "נורא עלילה על בני אדם"^{כג} והמדרש מסביר^{כד} שכאשר אדם חוטא יש בכך "עלילה" של הקב"ה שהפיל אותו בחטא – כך מפורש על

החטא הראשון, חטא עץ הדעת, על חטא מכירת יוסף ועל חטא המרגלים, ובחסידות^{כה} מוסבר שיש ממד כזה בכל חטא. כך אמר רשב"י^{כז} על חטא העגל (של דור דעה) ועל חטא דוד המלך שהם לא היו ראויים לחטוא והחטא הזדמן לידם כדי ללמד את החוטאים (בצבור או ביחיד) שניתן לעשות תשובה אחרי החטא. כלומר, כשאדם חוטא בעצם ה' הפיל אותו בחטא ובכך העמיד אותו בנסייון – האם הוא יטיאש, חלילה, או שהוא יצליח לקום מהנפילה, "שבע יפול צדיק וקם"^{כח} (כנלמד מדוד המלך, "בר נפלא"^{כט}, הנופל וקם ומקים עולה של תשובה^צ). כלומר, החטאים הם הנסיונות והתשובה היא העמידה בנסייון. כאשר עומדים בנסייון של החטא זוכים לדעת, "הרפו ממעשיכם הרעים ודעו כי אנכי אלהים!"

כא לקו"ת ראה ד"ה "אחרי ה' אלהיכם תלכו" (יט, ב).

כב דברים יג, ד.

כג תהלים סו, ה.

כד תנחומא וישב ד.

כה ראה תו"ח תולדות ד"ה "ויתן לך" פ"י ואילך; ד"ה "באתי לגני" תשל"א, ובכ"מ.

כו ע"ז ד, בוילך.

כז משל כד, טז.

כח סנהדרין צו, ב ובכ"ד.

כט ע"ז ה, א.

ל ברכות לד, ב.

לא ראה דרמ"צ ביאור לד"ה "אחרי" ה'א' (עמ' קצא ואילך).

לב שמות טו, בי"ח.

— וחשיפת ה"חלק אלוה ממעל ממש"^{לט} שבו, ש"כאשר אתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכלו"^מ, וממילא היהודי הוא תאום־זהה של ה' (וכל עבודתו להתדמות לה' באה על בסיס זה^{נא}); הרגשת השותפות של ה' בכל מה שאנחנו חווים היא ההמתקה — הן כאשר "עמו אנכי בצרה", שהרי אם ה', שהוא "עצם הטוב" ו"טבע הטוב להיטיב", נמצא אתי בצרתי ודאי הוא יושיע לי וימתיק את הכל, וכמובן כאשר מדובר ב"מרובה מדה טובה" וה' נמצא אתנו בשמחות שלנו.

הדרשה השלישית מלמדת על היעד העיקרי שלנו בתשובה ובעבודת ה': אנחנו אוהבים לדבר על המושגים בפיזיקה "תופעה מקומית" ו"תופעה לא מקומית". ישנן תופעות מקומיות — שדבר קורה במקום אחד וכעבור זמן התוצאות שלו מופיעות במקום אחר, כמו מעבר האור מהשמש לכדור הארץ שלוקח 8 דקות. אבל יש תופעות לא מקומיות, שהן התעלומה העיקרית היום בפיזיקה — שדבר קורה בו־זמנית בשני צדדים של היקום, שיש ביניהם מרחק של מליוני שנות אור, ואם היה מדובר במעבר ידע היה לוקח מליוני שנים עד שהדברים יגיעו מכאן לכאן. זו תופעה שאין לה שום הסבר היום במדע. בעבודת ה' אפשר להיות קרוב, שהרי ה' קרוב תמיד, וגם רחוק, ולכן צריך תשובה שהיא עבודת התקרבות^{מב}, אבל השאיפה שלנו היא להגיע למצב של "תאומתי" — לגלות שהקשר שלנו עם ה' הוא מוחלט ותמידי, לא תלוי בשום תהליכים או מרחקים, אלא הוא "תופעה לא מקומית".

התאומים הללו אם חושש אחד מהן בראשו חבירו מרגיש כך כביכול אמר הקדוש ב"ה "עמו אנכי בצרה".

דרשה זו מדגישה היבט אחר ב"תאומתי" — לא השויון אלא ההרגשה ההדדית. שני תאומים יכולים להיות בשני קצוות של העולם אבל הם מרגישים אחד את השני — כשלאחד כואב הראש גם השני מרגיש זאת. כך, כאשר ליהודי קשה, הקב"ה מרגיש אותו כמו תאום — "עמו אנכי בצרה"^{נג}. כמובן, "מרובה מדה טובה"^{נד} — אם ה' מצטער בצערך של יהודי ודאי שהוא שמח בשמחתך, וכאשר שניהם שמחים יחד אזי "טובים השנים מן האחד"^{נה} והשמחה הולכת וגדלה (כמו ב"זמן שמחתנו"^{נו} המשותפת^{נד} בסוכות ושמחת תורה).

שלש הדרשות של "תמתי" במדרש הן בסדר של הכנעה־הבדלה־המתקה^{נז} (לפי ההגיון של חש־מל־מל, תמותי־תאומתי־תאומתי): אמירת "נעשה ונשמע", בהקדמת הבטול שלנו להבנה (הקדמת ה"תמתי" שבכתר להבנה של "יונתי"), היא כמובן הכנעה; חשיפת השויון עם ה', "לא אני גדולה ממנה ולא היא גדולה ממני", היא הבדלה מהמציאות הגלויה — בה ודאי ה' גדול מאתנו

השאיפה שלנו
היא להגיע למצב של "תאומתי" — לגלות שהקשר שלנו עם ה' הוא מוחלט ותמידי, לא תלוי בשום תהליכים או מרחקים, אלא הוא "תופעה לא מקומית"

לט תניא פ"ב.

מ הוספות לכש"ט (קה"ת) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פרשת יתרו).

מא וראה גם מדור קול שמחה לפרשת וזאת הברכה בגליון סוכות־שמח"ת (בהמשך לשיעור שבת כי תבוא — שנדפס בגליון נצבים — תשפ"ג).

מב ראה רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ו; לקו"ת אחרי כו, ד; שם דרושים לשבת שובה סו, ב. ובכ"מ.

לג תהלים צא, טו.

לד יומא עו, א.

לה קהלת ד, ט.

לו תפלת שלשה רגלים.

לז ראה מודעות טבעית מאמר "מודעות טבעית" פ"ה בתחילתו (עמ' קב), ובכ"מ.

לח כתר שם טוב (קה"ת) אות כח.

שיעור

כתר שם טוב אותיות פו, קס, שנה

הבריאה באותיות האלף-בית

קיצור מהלך השיעור

במסגרת שיעורי כתר שם טוב נלמדו בחדש אלול מספר תורות המתייחסות ישירות לפסוקים שבתחלת התורה – **בריאת העולם** **ח"כראשית"**. אלו תורות ייסוד בדרך הבעל שם טוב, המלמד כיצד להתבונן בפרטות **בנוכחות ה' בכל הבריאה** וכך להמתיקה ולתקנה. **פרק א** מביא את **יסוד ההתבוננות** – הופעת ה' באותיות האלף-בית, בהן נברא העולם, שכולן מציאות אחת המכסה בכיסוי אחר כיסוי על **נוכחות ה' פרק ב** קושר את הדברים לכללים הגדולים של תורת הבעל שם טוב – **הכנעה הבדלה המתקה** ויחוד יראה-נורא – וממחיש מהו לימוד בדרך **השראה**, כאשר כל פרט הופך להיות **כלל גדול**. **פרק ג** משלים את הדרוש בביאור נפלא ומחודש ל**שלושת הפסוקים הראשונים** של התורה.

יוסבר כאן, שה' מתלבש באלף – סוד החכמה דווקא – ומתוך כך בשאר האותיות ובשאר המציאות. זו הכוונה² כשאומרים **"אחד"** בקריאת שמע – האות אלף היא **"אלופו של עולם"**, בה מתלבש ה' עצמו, ומתוך כך הוא מתלבש בשבעה רקיעים וארץ **(ח)** ובד רוחות העולם. ובזה יובן בראשית ותרגומו בחכמתא שהיא אות א', בזה ברא אלקים את השמים. הבעל שם טוב מביא דווקא את התרגום

תצא ט' אלול תשפ"ג – כפ"ח.

א ראה תניא פל"ה בהגהה.

ב ב"י או"ח סימן סא.

ג דברים ו, ד.

א. "כלם בחכמה עשית"

הגענו בלימוד לתורה פו בכתר שם טוב. זו תורה העוסקת בענין יסודי אצל הבעל שם טוב, כמו שנראה מעוד מקומות, והבעל שם טוב מקשר אותה לתיאור בריאת העולם בפסוק הראשון בתורה.

"אאלפך חכמה"

מבעש"ט ז"ל נודע כי אות א' הוא חכמה ומחשבה כמ"ש ואאלפך חכמה.

ה' יתברך עצמו, **"אחד האמת"**, מתלבש דווקא בחכמה³ ודרכה בשאר הבחינות. כך בדיוק

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת

ה־א איננה הרוחניות, אבל הרוחניות של ה' מתלבשת בתוכה, בסוד "עטה אור כשלמה"^ח. על ההתלבשות הזו של ה' נאמר שהיא "כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה"^ט. כל הלבושים הם אלקות, אבל מצדנו ככל שה' מתלבש יותר הוא נעלם יותר, כפי שעוד נראה באריכות. "כהדין קמצא" רומז להתלבשות של הכתר, שהניקוד שלו הוא קמץ' – הכתר מתלבש בחכמה והיא מתלבשת הלאה בספירות הבאות, אבל כל ההתלבשות מתחילה מהחכמה.

ה' מתלבש באות א, ה־א מתלבשת באות ב (שהבעל שם טוב קושר למעבר מאצילות לבריאה), האות ב באות ג וכך הלאה עד סוף האלף־בית, וממילא יוצא שה' מלובש בכל הבריאה – אותה הוא ברא באותיות האלף־בית – ו"לית אתר פנוי מיניה"^י, יסוד היסודות שהבעל שם טוב חוזר עליו תמיד. היסוד הזה אצל הבעל שם טוב, שממחיש את נוכחות ה' בכל הבריאה דרך האותיות בהן נברא העולם, הוא בעצם המקור לכל שער היחוד והאמונה בתניא.

ב. "כלל גדול" בסוד האלף־בית

הבעל שם טוב מתייחס לאותו ענין גם בתורה שמובאת בכתר שם טוב קס, ושם הוא מחבר אותו לעוד יסודות עיקריים בתורתו:

סוד האלף־בית

עוד מהבעש"ט. ביאור סוד א"ב כו'
בכלל, העיסוק באלף־בית הוא ענין יסודי אצל הבעל שם טוב. ידוע הסיפור^כ כיצד כאשר הוא ניסה להגיע לארץ ישראל, יחד עם סופרו רבי צבי, הם הגיעו לאי־בודד ושם תפסו אותם שודדים והבעל שם טוב נפל לקטנות גמורה ושכח

ירושלמי ל"בראשית", "בחכמתא", כדי להדגיש שהכל נברא בחכמה – "ראשית חכמה"^ל – שהיא האות אלף.

חיבור כל האותיות

כי כל כ"ב אותיות הם לבושין זה לזה, כי א' נתלבשה תוך אות ב', כי ב' ב' אלפין, ג' ג' אלפין. עיקר החידוש כאן הוא ההדגשה שאל לו לאדם לחשוב שהאותיות נפרדות זו מזו. נכון אמנם שהאותיות שונות זו מזו – בשמן (שיש בו תוכן), בצירוף (המעיד על המשכת האלקות שבהן^מ) ובערך המספרי^נ – אך באמת יש ביניהן קשר מובהק שמאחד את כולן יחד. האותיות משתלשלות זו מזו ומתלבשות זו בזו, כפי שמבואר כאן, ואף קשורות זו בזו בקשר של השראה, כפי שעוד נראה בתורות נוספות (כנודע בסוד השתלשלות־התלבשות־השראה^ס). לפי ההסבר כאן דווקא המספר הוא הכי מהותי לאות, משום שדווקא יסוד המספר שם את האותיות בממד אחד ומסביר את הקשר שלהן. במושגים מתמטיים ההסבר של הבעל שם טוב כאן שייך בעצם לתורת הקבוצות – הוא מסביר שיש כאן קבוצות של יחידות של א, וכאשר שתי יחידות של א מתחברות הקבוצה נקראת ב, כאשר שלש יחידות מתחברות הקבוצה נקראת ג וכו', אבל הכל בעצם חיבור והתפתחות של סוד ה־א, החכמה בה נברא הכל:

וראשית הבריאה ה' ע"י אות א' שהוא חכמה, וברא הכל ע"י חכמה, כמ"ש בחכמה עשית.

התלבשות ה' בכל הבריאה

הרי רוחנייתו יתברך בתוך אות א', ונתעטף בו וברא אור מן אות א', והוא אור אצילות, ואחר כך נתעטף עם א' בתוך אות ב' וברא עולם הבריאה כו'.

ח תהלים קד, ב.
ט תניא פכ"א (ע"פ בראשית רבה כא, ה).
י תקו"ז תקון ע (קכט, א"ב).
יא תקו"ז תקון נז (צא, ב).
יב רשימות דברים ח"ב עמ' כא.

ד תהלים קיא, י; משלי ד, ז.
ה תניא שעהיוה"א פ"א.
ו ראה באורך בספר **אותיות לשון הקדש** (בהקדמה ובפירוש של כל אות).
ז מאמר השפלות והשמחה פ"ב ואלך (וראה פע"ב).

דפתחת תפלת י"ח,

שך דינים הם חמש פעמים **דין** ו**פר** דינים הם חמש האותיות **מנצפך** – האותיות הסופיות, שיש בהן גם דינים אבל גם סוד של גאולה^ט – סך הכל חמש פעמים 120, סוד **קכ** צירופי שם אלהים^כ (שבכל אחד ה אותיות, סה"כ 600 אותיות), שם הגבורה (כל החמישיות כאן שייכות לסוד של ה גבורות). בכל אופן, את המתקת חמשת הדינים עושים על ידי הוספת האות **א**^{כא}, ההופכת את ה**דין** לשם **א־דני**, וזו הכוונה באמירת "א־דני שפתי תפתח"^{כב} לפני תפלת עמידה^{כג}. את כוונת ההמתקה הזו הופך הבעל שם טוב לכלל גדול:

כל הכוונות שיש שם צריך לכון בכל תיבה ודיבור להמתיק הדינין.

זו דוגמה יפהפיה לסוד ההשראה בקבלת הבעל שם טוב – החידוש שלו גם ביחס לקבלת האריז"ל, שבסוד ההתלבשות. הבעל שם טוב לוקח פרט, כמו כוונות האריז"ל ל"א־דני שפתי תפתח", והופך אותו לכלל – לכוונות שצריך לכוון בכל תבה. כלומר, הוא מקבל מפרט מסוים השראה לכל עבודת ה'. כמוכך, הביטוי המובהק לכך הוא היסוד של הבעל שם טוב שכל התורה נוהגת בכל אדם, בכל מקום ובכל זמן – בכל המצבים – כי כל דין בתורה הוא השראה להכל.

השתלשלות הפלא

מה הקשר של כוונת ה־א שממתיקה את הדינים – שמופיעה בפירוש בשם א־דני, ומוסברת ביחס להמתקת **שך** ו**פר** דינים – ל"כל תיבה ודיבור"? הבעל שם טוב מסביר, על פי אותו יסוד שכבר ראינו, שבעצם ה־א טמונה בכל מילה ובכל אות, גם אם היא לא מופיעה בה

את כל ידיעותיו. כמו שאנחנו תמיד מסבירים^{יג}, אחד מעיקרי דרך הבעל שם טוב הוא ההדרכה כיצד לעבוד את ה' גם בקטנות. הבעל שם טוב שאל את ר' צבי האם הוא זוכר משהו ור' צבי אמר שהוא אינו זוכר מאומה, חוץ מאותיות האלף־בית. כששמע זאת הבעל שם טוב בקש שר' צבי יזכיר לו את האותיות, והוא צעק אותן בהתלהבות, וכך חזרו אליו כל ידיעותיו.

זהו היסוד בבעל שם טוב^{יד} של "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה"^{טו} – שאם רק מצליחים לשמור ניצוץ אחד של אש אפשר ללבות ממנו אש גדולה, להחזיר את כל הבערה שנראה שאבדה. בכל אופן, רואים שסוד האלף־בית, אבני היסוד של כל הידיעות, הוא עיקרי מאד אצל הבעל שם טוב – ובתורות שאנחנו לומדים כעת הוא מסביר היטב למה. אצלנו הרצון להשתמש באלף־בית כבסיס של כל עבודת ה' נמצא ב"אמת למד פיך" שאנחנו מלמדים את הילדים^{טז}. אם נזכור לפחות את האלף־בית, עם המסר שכל אות אומרת, יהיה לנו בסיס איתן בעבודת ה'.

השראה – להפוך את הפרט לכלל

ואיך שצריך לעשות בכל תיבה הכנעה והבדלה והמתקה,

היסוד הכי גדול בתורת הבעל שם טוב הוא התהליך של הכנעה־הבדלה־המתקה^{יז} – הכנעת הישות עד שמבדילים את הקליפה ואז מגיעים להמתקה של הדינים. את התהליך הזה צריך לעשות – גם במובן של לתקן^{יח} – בכל מילה שאומרים. כאן מביא הבעל שם טוב את היסוד של המתקת הדינים בדיבור:

ר"ל כי דיני ש"ך ופ"ר הרמוז בתיבת א־דני

יט במדבר רבה יח, כא ועוד.

כ ע"ח שט"ו פ"ו. ובכ"מ.

כא ראה שעה"כ דרושי העמידה דרוש ה ופע"ח שער העמידה פ"א.

כב תהלים נא, יז.

כג נתבאר באורך בשיעורי כוונת "א־דני שפתי תפתח" בשנת תשס"ג - ה' יגלה אורם בקרוב.

יג ראה אור ישראל ח"ג עמ' ריא ואילך.

יד כש"ט (קה"ת) אות פד; שם ריד"ב. ובכ"מ.

טו ויקרא ו, ו.

טז חוברת **אמת למד פיך**.

יז כש"ט (קה"ת) אות כח.

יח ראה ראב"ע על בראשית ב, ד ועוד.

יחוד יראה־נורא

וכאשר יתן אל לבו גלות השכינה שהיא ניצוץ השכינה מלובש בתוך כיעור הקליפות יתחדר חרדה גדולה,

הביטוי "כיעור הקליפות" מסביר את השימוש קודם במושג מלכות כמקום הקליפות. בספר יצירה ה'תמורה' ששייכת למלכות היא "תמורת חן כיעור"^כ – המלכות דקדושה היא החן השלם של גילוי אלקות והמלכות דקליפה היא הכיעור, הדבר הכי מאוס בעולם. על האדם להתבונן שהפלא העליון – המלובש ב־א ובאמצעותה בכל האותיות ובכל המציאות – נמצא בגלות בתוך הכיעור שהוא נתקל בו. ההתבוננות הזו גורמת ל"חרדה גדולה", כפי שכתוב ביצחק אבינו – יצחק מזהה את הניצוץ הקדוש ש'בלוע' בתוך עשוי^כ והדבר גורם לו חרדה. מהו 'חרדי' אמתי? אחד שנחרד מהגילוי של ניצוץ השכינה הגולה גם בתוך הכיעור.

ואז יתפרדו כל פועלי און

הגילוי של נוכחות ה' בתוך הקליפות מפרידה ומסלקת אותן. כאשר הבעל שם טוב היה ילד קטן הוא הסתובב ללא פחד ביערות – כצוואת אביו, שלא יפחד משום דבר חוץ מה'^כ. הוא היה במקומות שיש בהם חיות רעות, שודדים וגם שדים ומזיקים שרצו לבלוע אותו חיים – אבל כשהוא צעק "יתפרדו כל פועלי און"^כ כולם נעלמו^כ, כי התברר שבאמת הם רק כישוי על ניצוץ השכינה (שרק ממנו יש לפחד, כולל הפחד־החרדה על הגלות שלו).

כאן הבעל שם טוב קושר את הענין ליסוד השני בחשיבותו בתורה שלו:

ונעשה יחוד יראה עם נורא

כאשר יעקב אבינו מגלה שבמקום הסתמי־לכאורה בו הלך לישון תוך כדי הבריחה שלו

בפירוש, והסתתרות ה־א גופא היא־היא הדינים שיש להמתיק:

כי אות א' הוא סוד פלא,

הדוגמה המובהקת של א ככח המתקה שהרבי משתמש בה, ועושה ממנה ענין גדול, היא בסוד הפיכת ה־גולה ל־גאולה על ידי הוספת ה־א^כ. הרבי מסביר שלשה פירושים בסוד האלף, שהגבוה שבהם הוא סוד אלף־פלא (והנמוך הוא "אלופו של עולם", שהוזכר קודם) – הפלא האלקי, שיכול להמתיק הכל, מתלבש ב־א והיא מתלבשת הלאה:

ונתלבש באות ב' שהוא ב' אלפין, עד אות ת' ד' מאות אלפין, וכל שנתרחק האות נתרחק מהחיות ונתלבש בקליפות עד מלכות שבמלכות ששם מחשבות זרות.

מצד האמת, כל ההתלבשות של הפלא האלקי היא "כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה", כנ"ל, אבל לעינינו ככל שההתלבשות נמשכת הפלא האלקי שגלוי בתוך ה־א מסתתר ומתרחק עד שהאות ת – למרות שהיא חלק מאותיות האלף־בית הקדושות – יכולה להגיע לתכלית הירידה. כך, לאות ת, סיום האלף־בית (ושלמות של כ ברבוע), יש משמעות גדולה בקדושה, אך היא משתלשלת גם לדינים הקשים של "ארבע מאות איש עמו"^כ של עשו. כך גם ה"מלכות שבמלכות" שזוכרת כאן – בספירת העומר המלכות שבמלכות היא תכלית הכל, הגעת הספירה לסיימה בערב שבועות, והיא ודאי שייכת לקדושה, אך כאן המלכות שבמלכות היא ההשתלשלות עד למלכות הרשעה, עד הקליפות שמתבטאות במחשבות זרות ורעות – מחשבות של זנות ושל מינות, של הטלת ספק בקדושה. המתקת הדינים וההסתרים הללו היא על ידי גילוי הפלא האלקי המסתתר גם במקום הרחוק הזה, דרך התלבשות ה־א בכל האותיות. אבל כיצד עושים זאת?

כד שיחת פרשות אחו"ק ואמור תשנ"א. ובאורך מודעות טבעיות מאמר "מגולה לגאולה".

כה בראשית לב, ז.

כו ספר יצירה פ"ד מ"ג.

כז ראה תו"א כ, ב ואילך.

כח ראה אור ישראל ח"א תחלת ש"ב.

כט תהלים צב, י.

ל ראה אור ישראל ח"א עמ' סג.

למציאות, ב"שוב", להמתיק את המציאות עצמה ולא רק את השרש שלה. ושמור כלל גדול זה.

סיכום התורה שזוהו "כלל גדול" שצריך לשמוה, שהרי הוא כולל את שני היסודות הגדולים של תורתו ודורש עבודה בכל תיבה שהאדם אומה.

ג. סדר הבריאה ועבודת הצדיקים עליה מתכלית הירידה

התורה האחרונה-החביבה שנלמד בענין הזה, תורה שנה, חוזרת לפסוקי בראשית – היא מתחילה עם היסודות שכבר היו בשתי התורות הקודמות שראינו, עם הטעמות נוספות: מהבעש"ט זלה"ה. בראשית, ותרגם ירושלמי בחכמה, שהוא אות א', בזה ברא אלהים א'ת, כאן הוא מוסיף לפרש ש"את" היינו כל האותיות, מ"א עד ת.

כי כל אותיות הם לבושים זל"ז. כי א' נתלבשה תוך אות ב', כי ב' ב' אלפין, ג' ג' אלפין וכו'. וראשית הבריאה היה על ידי אות א' שהוא חכמה כמ"ש ואאלפך חכמה, וברא הכל על ידי חכמה כמו שכתוב כולם בחכמה עשית, כי נתפשטו האותיות מלמעלה למטה, ובזה ברא כל הנבראים על ידי כ"ב אותיות מא' עד ת'. וכל הנברא ע"י אות שהוא קרוב למאציל הוא יותר עליון, עד כי הנברא מאות ת', שהוא אות אחרון, מבריאה זו הוא שפל בריה מכל הנבראים,

אכן, גם אותו "שפל בריה", שהתרחק מאד מצד הלבושים, לא צריך להשאר שפל: כי אם שיקרב אדם את עצמו להש"י ויוכלל מן אות ת' לאות ש' בסוד תשר"ק עד שיקרב אל אות א' ששם אלופו של עולם.

הסדר של תשר"ק שייך במיוחד לחדש תשרי¹¹ – שמתחיל באותיות תש"ר – הזמן בו עלינו לשוב ולהתקרב אל ה'. ההכנה לכך היא באלול, בו על כל אחד להרגיש 'כמה אני שפל – אבל רוצה להתקרב לה'!. ה' נתן לנו תורה וצדקה וכו'.

מהארץ, מקום שיש בו חיות רעות שהוא צריך להתגונן מפניהן¹², כתוב בו "ויירא" ומתוך היראה שלו הניצוץ ה"נורא" מתגלה וניכר – "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים"¹³. ה"יראה" של האדם מתייחדת עם ה"נורא" האלקי וגואלת את הניצוץ שהיה בגלות:

ונתברר ניצוץ הקדוש ונתחבר למעלה אל החיות בסוד והחיות רצוא ושוב, והוא גאולה מהשביה. הניצוץ האלקי הוא החיות שבתוך המציאות ועליה דרשו את הפסוק "והחיות רצוא ושוב"¹⁴ – "אל תקרי 'חיות' אלא 'חיות'"¹⁵ – כאשר יציאת-עלית הניצוץ מהשביה היא בדרך של "רצוא", עליה אל השרש, אבל התכלית היא ה"שוב" חזרה למציאות, להתגלות בה ולהמתיק אותה, כשהיא הופכת ל"בית אלהים", מכון לשבתו יתברך – "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"¹⁶.

הכנעה-הבדלה-המתקה

התהליך של יחוד יראה-נורא המתואר כאן הוא-הוא הסוד של הכנעה-הבדלה-המתקה בכל תבה:

וזוהו הכנעה, כאילו אינו מדבר רק השכינה. כאשר האדם מזהה את ניצוץ הקדושה בתוך הקליפה הוא מתבטל לחלוטין, ואז כל הדיבור היוצא מפיו הוא של השכינה.

ההכנעה מביאה להבדלה – כאשר האדם מתבטל הקליפות של ה'אני' שעטפו את הדיבור מתבטלות והניצוץ האלקי שבדיבור מתגלה: והבדלה להפריד הקליפות כו'.

והמתקה להעלותן להמתיקן בשרשן כו'. בתחלה ההמתקה היא בשרש, בדרך של "רצוא", אך תכלית ההמתקה היא חזרה

לא ראה בראשית רבה סח, יא.

לב בראשית כח, יז.

לג יחזקאל א, יד.

לד ראה אור תורה תרומה ס"ג א'שנז ואילך.

לה ישעיה א, כז.

לו קדושת לוי בא ד"ה "עוד יבואר החדש הזה" ובכ"מ.

“בראשית... את השמים” – “ברא אלהים... ואת הארץ”. אם תתבוננו תראו בחלוקה הזו פלאי־פלאים של רמזים.

ההסתרות בקליפות

אחרי השתלשלות העולמות שמתוארת בפסוק הראשון – שקודם הבנו שהיא מגיעה עד מלכות שבמלכות והיא התכלית של הירידה – הוא מסביר שהפסוק השני מתאר את המשך הירידה למטה מתחום הקדושה, אל הקליפות: ואחר כך חזר הקב"ה ונסתתר בכמה כסוין ובכמה קליפין דאינון תוהו ובוהו וחשך ותהום, כמו שכתוב בתיקונים.

אחרי ה־ת, ממנה נברא “שפל בריה”, יש עוד לבושים ששייכים ל־ג קליפות הטמאות לגמרי, שמתחלקות כאן לארבע מדרגות – תהו־בהו־חשך־תהום – אותן מקבילים חז"ל^מ לארבע הגלויות, עד לגלות ה־“תהום” בה אנו נמצאים היום (לאחרונה למדנו^{מא} שגם “והארץ היתה” כבר רומזת למחשבת קדמות, הסתר על הבורא). וזהו שכתוב והארץ היתה תוהו ובוהו וכו', רוצה לומר לאחר שנתלבש בד' מאות לבושין שהיא אות ת', ובאלו הלבושין ברא הארץ, חזר ונסתתר בכמה קליפין.

וזהו שאמר הכתוב והארץ היתה תוהו ובוהו וגו', כי צפה וראה שיהיו דורות רשעים וגנוז אור הנ"ל ונסתתר מן חייביא בכמה קליפין, חז"ל^{מב} אומרים שה' ראה שטוב לגנוז את האור הראשון כי צפה את הרשעים שיבואו – לכן האור האלקי שטמון במציאות התחתונה, מכח ה־א, גנוז ונסתר.

גילוי האור לצדיקים

עבור מי גזו ה' את האור? עבור הצדיקים לעתיד לבוא. כתוב^{מג} שה' גזו את האור בתורה

– כל העבודות של אלול – כדי להתקרב אליו. וזש"ה מבטן שאול שועתי אליך וגו'.

את העליה מהמקום הכי נמוך, שיש בו הכי הרבה התלבשות, סוד ה־ת, הוא קושר לתפלה של יונה ממעי הדגה: “מבטן שאול שועתי אליך”^{טז} – כשצועקים “מבטן שאול”, מהמקום הכי נמוך, אפשר להגיע עד ה־א, עד “אליך”. הוא חוזר על הסדר שראינו – ויש מקום לעיין בו בדיקו – התלבשות רוחניות ה' בתוך האות שממנה מאיר אור שבורא מציאות: הרי רוחניותו יתברך בתוך אות א', ונתעטף בו וברא אור מן אות א' והוא אור אצילות, ואחר כך נתעטף עם אות א' באות ב' וברא עולם הבריאה כמו שכתוב בכנפי יונה. ואחר כך חזר ונתעטף עם אות ב' בתוך אות ג' וברא עולמות למטה מעולם הבריאה, עד שנתעטף באות ת' וברא עולמות תחתונים שנקרא מלכות שבמלכות.

'בראשית את השמים, ברא אלהים את הארץ'

אחרי ההקדמות הללו הוא מפרש באופן מקורי את הפסוק הראשון:

וזהו שכתוב בראשית, בחכמה, שהוא א', ברא אלהים את השמים, שהוא כ"ב אותיות מן א' עד ת', ובתוכו רוחניותו ית' שנק' שמים, שנתעטף ונתלבש הקב"ה בתוך כ"ב אותיות אלו וברא את הארץ שהוא כל ענייני חומר הארץ, שהוא ע"ד מאות לבושין מן א' עד ת' שהוא ארץ תחתית שאין למטה ממנו.

הוא מחלק את הפסוק ל־“בראשית... את השמים”, כשהוא מסביר שב־א של “בראשית” מלובשים “השמים”, הרוחניות, ובאמצעותה בכל ה־“את”, בכל האותיות מ־א עד ת. “שמים” עולה י־ה פעמים הוי', בסוד “כי ביה הוי' צור עולמים”^{טח} – בריאת העולם הבא, הרוחניות, ב־י, והעולם הזה, הגשמיות, ב־ה^ט – הכל בכח הרוחניות־השמים שבתוך האלף־בית. מכח

מ בראשית ב, ד.

מא שיעור ו' אלול תשפ"ג (ח"ב).

מב חגיגה יב, א. אזהר ח"ב רכד, ב.

מג בעש"ט עה"ת בראשית אותיות כז, לה (ובמקור מים

לז יונה ב, ג.

לח ישעיה כו, ד.

לט מנחות כט, ב ועוד.

מסתתר, לכן מתקיים בהם הפסוק הבא:
 לכך ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, רוצה
 לומר מיד כשעולה במחשבה של אנשי הדעת
 שנקראים אלהים שהקב"ה שנקרא אור מסתתר
 שם אז נתפרדו כל פועלי און ונתגלה אורו ית',
 וז"ש ויהי אור,

הצדיקים שנקראים "אלהים" מכונים "אנשי
 הדעת", שהרי הם בדוגמת משה רבינו שהוא
 הדעת של כל ישראל^מ, וכשעולה בדעתם-
 במחשבתם שהאור ה' יתברך עצמו, נמצא בתוך
 המציאות – כאשר "ויאמר אלהים [הצדיק]
 יהי אור" – כל ההסתרות יורדות ומיד מתקיים
 בפועל "ויהי אור".
 והבן והש"י יכפר.

תורה 'נועות' כזו צריך בעל התולדות לחתום
 ב"והשם יתברך יכפר" למרות שהוא שמע אותה
 מרבו.

מז תניא פמ"ב.

– "תורה אור"^{מד} – ובעצם הם יכולים לגלות
 אותו כבר עכשיו:

אבל לגבי צדיקייא שנקראו אלהים, כמ"ש
 במשה ראה נתתיך אלהים לפרעה, וכן יעקב
 ויקרא לו אל אלהי ישראל, וכיוצא בשאר צדיקייא,
 לא אסתתר מהן הקב"ה,

הוא מחדש חידוש גדול ומופלא, ששם
 "אלהים" שמופיע בפסוק השלישי של הבריאה,
 מתייחס לצדיקים^{מה} דוגמת משה רבינו ויעקב
 אבינו. הצדיקים הללו מקיימים את רצון ה'
 בבריאה, "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון
 כלכם"^{מו}, והם לא פגמו בחטא עץ הדעת – או
 שתקנו אותו בשלמות – עד שלא מתקיים בהם
 "אכן כאדם תמותון". מהצדיקים הללו ה' לא

חיים שם אות כג).

מד משלו, כג.

מה והשווה אבן עזרא לבראשית א, א (נתבאר בארוכה
 לקמן בגליון).

מו תהלים פב, ו.

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדָרֶךְ

- ◆ ה' מתלבש באות א, שהיא "ראשית חכמה", ודרכה בכל אותיות האלף-בית בהן ברא ה' את העולם.
- ◆ בין אותיות האלף-בית יש קשרים של השתלשלות, התלבשות והשראה והן מציאות אחת.
- ◆ הבעל שם טוב מלמד כיצד לעבוד את ה' גם בקטנות.
- ◆ זכרון האלף-בית – עם המסר של כל אות – הוא בסיס איתן של עבודת ה'.
- ◆ לימוד בדרך השראה – חידוש הבעל שם טוב – הוא הפיכת פרט מסוים לכלל גדול שנותן השראה לכל דבר בעבודת ה'.
- ◆ סדר האלף-בית הוא השתלשלות הבריאה ההולכת ומתרחקת מגילוי ה' (לעינינו).
- ◆ זיהוי האות אלף בתוך כל אות הוא חשיפת הפלא האלקי הממתיקה את דיני ההסתרה.
- ◆ חרדי אמתי נחרד מגלות ניצוץ השכינה גם בכיעור הכי גדול – וכך מגלה ופודה אותה.
- ◆ הניצוץ מתגלה בדרך "רצוא" לשרשו אך התכלית היא ה"שוב" למציאות והמתקתה.
- ◆ על כל אחד להרגיש שהוא בריה שפלה אך הוא רוצה להתקרב לה' וזועק "מבטן שאול שועתי אליך".
- ◆ בתהליך הבריאה נגזו אור ה' בסדר השתלשלות ובקליפות שמתחתינו.
- ◆ הצדיקים, עליהם נאמר "אני אמרתי אלהים אתם", הם אנשי הדעת האומרים-מגלים את אור ה' בכל – "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור".

אהבת רעים ואהבת דודים

האהבות הרמוזות בפסוק "אכלו רעים שתו ושכרו דודים".

אהבת רעים איהי אהבה תמידית, על דרך תרין רעין דלא מתפרשין, ואהבת דודים איהי התחדשות האהבה, והיינו שאחר הריחוק נולד אהבה חדשה כנודע.

אהבת רעים היא יחוד י"ה, שיחודם תמידי ("תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין"), ואהבת דודים היא יחוד ו"ה, שיחודם לפרקים. הדוגמה המובהקת ליחוד המתחדש בכל פעם היא מחזור טהרת המשפחה בחיי הנישואין, כאשר יש ריחוק – בזמן הטומאה, שגדרה הוא הרגשת ריחוק – ואחר כך התקרבות בה מתעוררת התחדשות כבשעת החתונה.

והאיש המשכיל צריך לראות להרגיש בתענוג התמידי – התחדשות, בכדי לאחד תרי האהבות, היינו אהבת רעים ואהבת דודים, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים וכאילו היום נתנו. והיינו שצריך האדם למצוא טעם חדש והשגה חדשה בתורה. וכן בעבודה שבלב, שהיא התפלה, צריך האדם למצוא התחדשות האהבה והיראה בכל יום ויום,

באהבת דודים לכשעצמה החידוש כל פעם הוא בשל הריחוק וההתקרבות החדשה, אך באהבת רעים – השייכת למוחין, י"ה, כנ"ל – אין התרחקות וההתחדשות צריך להיות על ידי מציאת "טעם חדש ואהבה חדשה", מציאה שהיא בכח ההתבוננות של "איש המשכיל"

השנה נלמד בע"ה את הספר "אהבת שלום" – בגימטריא תשפ"ד – לרבי מנחם-מענדל מקוסוב (אבי חסידות ויז'ניץ לענפיה). כלל יסוד בלימוד הספר העשיר הזה הוא שבכל תורה צריך למצוא את נקודת החידוש העיקרית ולהתמקד בה.

בראשית ברא גו... בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית. גם איתא בתיקונים הקדוש צירופי בראשית הם ראש בית, ירא שבת, ירא בשת, ברית אש, ברא שית. הוא בוחר חלק מהצירופים העיקריים המבוארים בתיקוני הזהה, ויש לעיין בסדר בו מובאים כאן הצירופים.

להבין זה, יש לפרש על דרך זה, דהנה הצירופים הללו תלויים ועומדים עד בוא איש הישראלי ומקיים אותם ומחזר ומחפש אחריהם לקיימם. הצירופים קיימים על מנת שיבוא יהודי שיבין את המסר הפנימי של כל אחד מהם ויממש אותו.

הנקודה העיקרית בתורה זו היא הבאה לקמן: והעיקר הוא על ידי התכללות תרי האהבות. בדרך כלל כששומעים את המושג "תרי אהבות" חושבים על "אהבת עולם" ו"אהבה רבה", או על אהבת ה' ואהבת ישראל, אך כאן ההסבר הוא אחר: דהנה ידוע שיש שני מיני אהבות, היינו אהבת רעים ואהבת דודים, שתי

כי אדם הראשון בחטאו פגם... ובתשובתו נתבייש מאוד, ובא לבחינת שבת, בשבת, רשב... ונתקבל בתשובה ומחל לו הקב"ה, והתחיל בתיקון הברית. רק גמר התיקון היה בשעה שעמדו ישראל

בטורא דסיני, שאז נכנס אות ב', רזא דברית, בין שתי אותיות 'שת', ונעשה 'שבת', כדאינתא בזוהר הקדוש הנ"ל. רק אחר כך בחטא העגל חזר הדבר לקדמותו, ומאז והלאה החיוב מוטל על כל איש ישראלי לתקן זאת על דרך הנ"ל.

קודם היה כתוב שגמר התיקון היה אצל יעקב אבינו, וכאן כתוב שגמר התיקון היה אצל משה רבינו. אלא שגמר התיקון הוא ממוצע (בין התיקון של אדם הראשון לגמר התיקון בשלמות של משיח) ולכן יש בו עצמו שתי בחינות. ועל ידי תיקון הלזה... על ידי זה נשלמה כוונת הבריאה...

כעת הוא מסכם את הדברים עד כאן על סדר צירופי המלה "בראשית" שהוא מתקונני זוהר בהתחלה:

וזהו בראשית ברא, בשביל ראשית, בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית, ופירושו שעיקר הבריאה היתה בשביל ראשית, והיינו, שהאיש המשכיל יראה להרגיש בתענוג התמידי התחדשות אהבה בחינת ראש וראשית. ועל ידי זה יהא זוכה לראש בית, פירוש שזוכה שנעשה יחוד חדש ונמשכים מוחין חדשים שנקראים ראש לבחינת מלכות הנקראת בית. ועל ידי זה זוכה ל'ירא שבת', ופירושו, ירא הוא לשון ראייה גם כן, ופירושו שזוכה להמשכת העיינין בחינת ראייה ורואה בהירות השבת. ומתבייש מאוד מפני גודל אור קדושת השבת, וזהו 'ירא בשבת'. וזוכה לבחינת אש שהוא ראשי תיבות אמת שלום. וזוכה גם כן לתשובה מצד הבושה שהיא עיקר התשובה ותיקון הברית, וזהו 'ברית אש'. ועל ידי תיקון הברית זוכים להכניס האות 'י' ב'שת' ונעשה 'שית', ונשלמה כוונת הבריאה כנ"ל, וזהו 'ברא שית' וד"ל.

ה'חב"דניק' של ה"אהבת שלום" כאן). בכח השכל לגרום להתחדשות גם בתורה, כפשוטו, אך גם במדות המתעוררות ומתחדשות על ידי ההתבוננות.

וזו נקראת בחינת ראש וראשית. היחס בין "ראש" ל"ראשית" הוא היחס בין הכתר והחכמה ("ראשית חכמה") – ההתחדשות במדות (הכח של ההתחדשות ביחוד וה) נובעת משרשן בכתר (בסוד "ז"א בעתיקא אחיד ותליא") וכדי לזכות להתחדשות גם במוחין (יחוד י"ה, חכמה ובינה) יש לקבל המשכה חדשה מהכתר.

ועל ידי ההתחדשות נעשה יחוד חדש, ונמשכים מוחין חדשים לבחינת מלכות. וזהו עיקר תיקון ובנין קומת המלכות... כי אדם הראשון התחיל בתיקון, ויעקב אבינו ע"ה עשה גמר התיקון אך עדיין לא נשלם עד לעתיד כשיבא משיח צדקינו במהרה בימינו, ואזי יוגמר בשלימות.

רואים כאן שגם אחרי "גמר התיקון" נדרש עדיין "גמר בשלמות" – סדר של התחלה-גמר-גמר, בסוד חש-מל-מל.

והנה על ידי תיקון הלזה זוכים להמשכת עיינין עילאין בחינת ראייה... והנה על ידי המשכת בחינת עיינין בחינת ראייה זוכה לראות בהירות השבת, ולהתבייש מאוד מפני גודל אור קדושת השבת. הבושה הזו מקדושת השבת – סוד ירא-שבת וירא-שבת, כדלקמן – היא יראה של האדם לא מצד חסרונותיו או יראה על חטאיו, אלא בושה בעצם קיומו (כמשל שאנחנו אוהבים להזכיר שהאדם חש שהוא כתם שחור על מפה צחורה). ולקבלה באש והתלהבות חדשה. כאן מתחברות דרכי ההתחדשות – ההשגה הבהירה, ההופכת לראיה מוחשית של אור השבת, גורמת לתחושת ריחוק קיומית (הגורמת לבושה קיומית), המעוררת התחדשות בקבלת השבת. ועל ידי זה זוכה לאמת שלום, שהראשי תיבות הוא אש... וזוכה גם כן לתשובה מצד הבושה, שהיא עיקר התשובה. וזוכה גם כן לתיקון הברית...

אדם ומלאך

אֱלֹהִים הוּא "תּוֹאֵר וְלֹא עֵצִים". שֵׁם הוּא הוּא שֵׁם
הָעֵצִים וְאֵילֹו שֵׁם אֱלֹהִים הוּא שֵׁם תּוֹאֵר. וּרְמִזָּה:
הוּא עֵצִים אֱלֹהִים תּוֹר = בְּרֵאשִׁית.

כִּשֵׁם שֶׁהִדְיֻבְרִים נִקְרָאִים שֶׁפֶה כִּיּוֹן שֶׁהֵם
נַעֲשִׂים ע"י הַשְּׁפָתִים בְּגוֹף, וְכֵן הַנִּשְׁמָה נִקְרָאֵת
לֵב כִּיּוֹן שֶׁהֵלֵב הוּא הַמְרַכְבֵּה לְנִשְׁמָה – כִּךְ
ה' נִקְרָא אֱלֹהִים מִפְּנֵי הַמְּלָאכִים. ה' 'מִתְלַבֵּשׁ'
בְּמִלָּאכִים וְלִכֵּן נִקְרָא עַל שֵׁמֶם, כִּמוֹ שֶׁהִדְיֻבְרִים
מִתְלַבֵּשׁ בְּשִׁפָּה וְהַנִּשְׁמָה מִתְלַבֵּשֶׁת בְּלֵב.

מי גדול חמי

מִכַּאֵן מִגִּיעַ הַרָאב"ע לִכְךָ שֶׁהַמְּלָאךְ גָּדוֹל
מֵהָאָדָם (וְכִיּוֹן שֶׁהַמְּלָאכִים הֵם בְּמַעְלָה עֲלִיוֹנָה,
'נִזְר הַבְּרִיאָה', עַל כֵּן מִתְאִים לְתַאֵר אֶת ה' עַל
שֵׁמֶם), וְחוֹלֵק עַל רֵב סַעֲדִיָּה גֵאוֹן הָאוֹמֵר שֶׁהָאָדָם
נִכְבַּד מֵהַמְּלָאכִים.^א

"אֵלוֹ וְאֵלוֹ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים". בְּרֻבּוֹד שֶׁל
הַנֶּפֶשׁ הַשְּׁכֵלִית, צוֹדֵק הַרָאב"ע שֶׁהַמְּלָאךְ נִכְבַּד
מֵהָאָדָם (כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם עַל שֶׁכֵּל הַמְּלָאךְ וְאִפִּילוֹ
הַגִּלְגַּל וְהַכּוֹכָב). אֵךְ לְמַעְלָה מִזֶּה קִיַּמַּת הַנֶּפֶשׁ
הָאֱלוֹקִית בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא "חֵלֶק אֱלוֹהִים מִמַּעַל
מִמַּשׁ", "חֵלֶק הוּא עִמוֹ"^ב (כִּפִּי שֶׁמְגַלֵּה פְּנִימִיּוֹת
הַתּוֹרָה), וְצִדִּידָה הָאָדָם נִכְבַּד מֵהַמְּלָאךְ כְּדַבְרֵי

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ".
אֱלֹהִים אַחֵר שֶׁמִּצְאָנוּ אֱלוֹהִים, יִדְעֵנוּ כִּי אֱלֹהִים
לִשְׁוֹן רִבִּים, וְשֵׁרֵשׁ זֶה מִדְּרַךְ הַלִּשׁוֹן, כִּי כָּל לִשְׁוֹן
יֵשׁ לוֹ דְרַךְ כְּבוֹד. וְכְבוֹד לִשְׁוֹן לִזְעֵזֵעַ, שִׁיאֲמַר הַקְּטָן
לְנִכְחַ הַגָּדוֹל לִשְׁוֹן רִבִּים. וְכִּלְשׁוֹן יִשְׁמַעְאֵל דְרַךְ
כְּבוֹד שִׁדְבֵר הַגָּדוֹל כִּמוֹ הַמְּלָךְ בְּלִשְׁוֹן רִבִּים.
וְכִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דְרַךְ כְּבוֹד לִזְמַר עַל הַגָּדוֹל לִשְׁוֹן
רִבִּים, כִּמוֹ אֲדוֹנִים וְכַעֲלִים, שֶׁאֲמַרְוּ 'אֲדוֹנִים קִשָּׁה',
'לִקַּח בְּעִלְיוֹ'. וְכֵן מִלֵּת עֲלִיוֹ, אֲלִיוֹ, עֲדִיוֹ. עַל כֵּן יִאֲמַר
הַכְּתוּב בְּרָא, וְלֹא בְרָאוֹ. וּמִדְרַךְ הַתּוֹשִׁיָּה יִדְעֵנוּ כִּי
הַדְּבֻרִים יִקְרָאוּ שִׁפָּה, בְּעַבּוֹר שִׁירָאוּ שֶׁמִּמֶּנָּה יִצְאוּ.
וְכֵן נִשְׁמַת הָאָדָם הַעֲלִיוֹנָה תִּקְרָא לֵב, וְהֵלֵב גּוֹף וְהִיא
אֵינָנָה גּוֹף, בְּעַבּוֹר הַיּוֹת הֵלֵב הַמְרַכְבֵּת הַרָאשׁוֹנָה
לָהּ. וְכַעֲבוֹר הַיּוֹת כֹּל מַעֲשֵׂה ד' בִּיד הַמְּלָאכִים עוֹשֵׂי
רְצוֹנֹו, נִקְרָא כֵן. וּבִפְסוּק 'כִּי שָׁמִי בְּקִרְבּוֹ' אֲבָר
קִצֵּת סוֹד הַשֵּׁם. וְאֵל תִּשִּׂים לְבָךְ לְדַבְרֵי הַגֵּאוֹן
שֶׁאֲמַר שֶׁהָאָדָם נִכְבַּד מֵהַמְּלָאכִים. וְכַבֵּר בִּיאֲרֵתִי
בַּס' הַיִּסוּד, כִּי כָּל רֵאיוֹתֵינוּ הַפּוֹכוֹת. וְיִדְעֵנוּ כִּי אֵין
בְּבִנְיַ אָדָם נִכְבָּדִים כִּמוֹ הַנְּבִיאִים, וְהַיּוֹשֵׁעַ נִפְלַע עַל
פְּנֵיו לְפָנֵי מְלָאךְ ד' וְהַשְּׁתַחֲוָה, וְאֲמַר 'מָה אֲדוֹנִי
מִדְּבַר אֵל עַבְדּוֹ, וְכֵן זְכַרְיָה וְדַנְיָאֵל, וְלִמָּה אֲאָרִיךְ...'

שם תואר

לְדַעַת רָאב"ע, הַפִּירוּשׁ הַעִיקָרִי שֶׁל אֱלֹהִים
הוּא מְלָאךְ (אוּ מְלָאכִים), אֵלָא שֶׁגַּם הַקַּב"ה
נִקְרָא אֱלֹקִים כִּיּוֹן שֶׁהוּא פּוֹעֵל בְּעִזְרַת הַמְּלָאכִים
(שְׁלוּחֵיו וּמִשְׁרֵתֵיו) "וְכַעֲבוֹר הַיּוֹת כֹּל מַעֲשֵׂה ה'
בִּיד הַמְּלָאכִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֹו, נִקְרָא כֵן". מִשּׁוֹם כֵּךְ,

נַעֲרָךְ ע"י יוֹסֵף פְּלָאוֹ, מְרִשִּׁימַת הַרֵב כ"ד תִּשְׁרִי תִשְׁפ"ד.
א וְרָאָה רָאב"ע שִׁטָּה אַחֶרֶת שֶׁהָאָרִיךְ עוֹד בְּמַחְלֻקַּת עִם
הַגֵּאוֹן.

ב דְּבָרִים לֵב, ט.

הנפש השכלית שייכת לרובד המושכל, חב"ד, וכנגד עולם הבריאה (עולם השכלים הנבדלים). הנפש הבהמית שייכת לרובד המורגש בנפש, חג"ת, כנגד עולם היצירה. הנפש החיונית היא רובד המוטבע בנפש, נהי"ם, כנגד עולם העשיה התחתון.

ורמז: **נפש האלהית נפש השכלית נפש הבהמית נפש החיונית** = 3887 = 13 ברבוע פעמים 23, **חיה**, "ויהי האדם לנפש חיה" (**נפש** = ה פעמים **אלהים**, אלהים ברצוא ושוב, **א אל אלה אלהי אלהים להים הים ים**).

מצד הנפש האלקית "עשה האלהים את האדם ישר", עד שהאדם עצמו נקרא אלהים "אני אמרתי אלהים אתם" (וראויים לחיות חיים נצחיים כפשוטו), אבל "המה בקשו חשבנות רבים", מעולם הריבוי (המתחיל בבריאה, רשות הרבים, מחוץ לרשות היחיד של עולם האצילות). והנה משה רבינו סרב להנהגה על פי מלאך (גם מלאך כזה ש"שמי בקרבו", "שמו כשם רבו"), היינו כדעת רס"ג, מתוך רצון שאצל כל יהודי העיקר יהיה הנפש האלקית שמעל למלאך, סוד האצילות העליונה. אכן האדם שבאדם והמלאך שבאדם משולבים זה בזה. והרמז: **אדם מלאך** בדילוג אותיות: **א מ ל ך** (אותיות **מלאך**), **ד מ א** (אותיות **אדם**)!

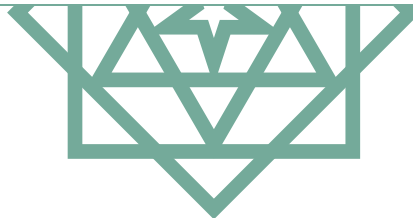
הגאון³ (הן המלאכים המתחלפים והן המלאכים הקבועים ועומדים מששת ימי בראשית, "יוצר משרתים [בכל יום] ואשר משרתיו [הקבועים] כולם עומדים").

הנפש האלקית איננה שכל (למרות שהיא גם שכל, ודוק), אלא שייכת לאמונה שאינה נתפסת בשכל כלל (כמו שעל הקב"ה נאמר "לית מחשבה תפיסא ביה") – "והאמן בה" ויחשבה לו צדקה [צדקה היא מתנת חנם, כי האמונה איננה לפי חיוב השכל כנ"ל, היא 'חנם']".

ארבע נפשות

למעשה, ניתן לדבר על ארבע נפשות: אלקית, שכלית, בהמית, חיונית (אע"פ שפעמים רבות מתייחסים לנפש הבהמית-החיונית כדבר אחד). הנפש האלקית שייכת לכתר עליון, וכנגד עולם האצילות ("אצילי בני ישראל") – מצד עולם האצילות אכן האדם גדול מכל מלאך שהוא (אמנם "אבא מקנן באצילות", אך לא רק החכמה עצמה, המוחין, אלא סוד האמונה, הראש העליון של הכתר, רדל"א, סוד אברהם אבינו "ראש כל המאמינים").

ג וכמו שכתב ר' צדוק הכהן בשיחת מלאכי השרת פ"ב (ותמה על ראב"ע).

הסיפור החסידי

רבי ישראל מרוז'ין | המתקת הדינים בסיפור

רבי ישראל פרידמן מייסד חסידות רוז'ין, נולד בג' בתשרי תקנ"ז, לרבי שלום שכנא בן רבי אברהם המלאך. כשהיה בן שש נפטר אביו, והוא גודל וחונך על ידי אחיו, רבי אברהם מפראהביטש. צדיקי דורו העריצו אותו, ורבים מהם נסעו אליו כחסידים אל רבם. רבי ישראל התנהג כמלך ממש, דבר המשקף את גדולתם של ישראל שבני מלכים הם, והעושר והכבוד להם זכה עוררו את קנאתו של הצאר הרוסי. הצאר השליך את רבי ישראל לכלא, ממנו נמלט באופן ניסי והשתקע בסדיגורה שבאוסטריה. נסתלק בג' מרחשוון תרי"א.

במוצאי שבת קודש, ולאן דוקא לדברים הנ"ל [כלומר שמכל הצדיקים, וכל זמן שמדברים מהם, ישנה סגולה לכל דבר].

הרוז'ינער לימד כי הסיפור פועל ישועות וממתיק דינים, וכי ישנם צדיקים (כמו רבי לוי יצחק מבארדיטשוב) שעצם הזכרת שמם כבר פועל בשמים ישועות למען עם ישראל. מה יש בו, בסיפור, שמעורר כל כך את הלב ואת העולמות העליונים?

בספר התניא מובא כי סיפורי המעשיות שבתורה מקשרים את האדם בחכמה עילאה, מקור התורה, ומכך משתמע כי הם גבוהים יותר מדברי תורה מפורשים. זאת, מפני שבספירת החכמה מאיר "אחד האמת", הקב"ה בעצמו שמעבר לכל הסבר ותפיסה.

כאשר פונים אל השכל בתורות והסברים, מקבלים הארה אלוקית רבה או מצומצמת – לפי כח המסביר והמקבל. אך סיפורי המעשיות של התורה והצדיקים, מנכיחים את גילוי האלוקות כמו שהוא עצמו בחר להתגלות במציאות – ללא כחל ושרק.

אולי לכך התכוון אדמו"ר הזקן באומרו, כי הרחמים שהטביע ה' בבריאה הם "הצדיקים (הם, סיפוריהם ודמותם) ואותות ומופתים

סיפור רבי ישראל מרוז'ין:

"פעם אחת היה איזה בן יחיד וטוב מאוד שהיה בסכנה גדולה. וצוה הבעל שם טוב לעשות נר של שעוה, ונסע ליער, ודבק את הנר לאילן ועשה עוד עניינים ויחד יחודים, ופעל ישועה בעזרת השם יתברך.

אחר כך היה מעשה כזו אצל זקני המגיד הקדוש, ועשה גם כן כנ"ל. ואמר: 'היחודים והכוונות שכיוון הבעש"ט איני יודע. רק אעשה על סמך הכוונה שכיון הבעש"ט'. ונתקבל גם כן. ואחר כך היה מעשה כזו אצל הרב הקדוש ר' משה ליב מסאסוב ז"ל, ואמר: 'אנו אין לנו כח אפילו לעשות כך. רק אספר המעשה והשם יתברך יעזור!' וכן היה, בעזרת השם יתברך".

רבי ישראל מרוז'ין אהב מאוד סיפורי צדיקים, ונהג לעסוק בהם רבות. הוא התבטא כי "העולם אומרים, שכשמדברים במוצאי שבת קודש מבעש"ט היא סגולה לפרנסה, וכשמדברים מהרב הצדיק ר' זוסיא ז"ע ומאחיו הרב הצדיק ר' אלימלך ז"ע, מאחד מהם היא סגולה ליראת שמים ומאחד מהם היא סגולה לבנים. אך אני אומר כי לאו דוקא מהצדיקים הנ"ל, ולאן דוקא

נקבה. וכשסיים הצדיק את המעשה, קרא: מזל טוב, מזל טוב! ואמר לבעל האשה: לך לביתך כי אשתך המליטה זכר.

אמר הרה"צ רבי מרדכי מטשרנוביל להרה"צ מרוז'ין: לפלא בעיני לעשות פידיון עם סיפור מעשה! השיב הרבי מרוז'ין ז"ל: ואתם איך תתנהגו בעניין כזה? והשיב: הלוא ידוע שיש ס' ריבוא אותיות בתורה, וכנגדם ס' ריבוא גשמות ישראל. והנה אם האדם חוטא ח"ו, הוא פוגם באות שבתורה המכוון כנגד גשמתו. על כן, כשבא לפני עובדא כזו, אני מחפש את האות שמכוון נגד גשמתו ורואה איך שמגיע הפגם, ומתפלל להשם יתברך ומתקן גם כן הנשמה, ועל ידי זה נושע האיש. אמר רבי ישראל מרוז'ין: אבל ביני וביני, טרם שמתקן הדבר, איך יעצרו כח לסבול צער נפש ישראל?! ובמעשה זו שספרתי אפילו אם יספרה איש פשוט, יפעל גם כן ישועה.

שאל לו רבי מרדכי: מהיכן לקחתם זאת, לפעול ישועות בסיפורי מעשיות? השיב לו הרה"צ מרוז'ין: מתורתנו הקדושה! אצל אליעזר עבד אברהם כתיב: "ויושם לפניו לאכול", וראה ששורה דינים בהמאכל (כמובא במדרש, ששם בתואל רעל בצלחתו). על כן אמר: "לא אוכל עד אם דיברתי דברי" וגו', ופעל בסיפור המעשה שלו שהפך המלאך את המאכל כידוע. וזה שפירש רש"י "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בניס", שיפה הישועה שפעל העבד אליעזר בשיחה של סיפור מעשה, יותר מהישועה שפועלין על ידי התורה.

כיצד יכול אפילו יהודי פשוט לחולל ניסים בעזרת סיפור? ניתן להבין זאת מתוך דברי התניא שהוזכרו כבר: "...איך הקורא בסיפורי מעשיות שבתורה הוא מקושר בחכמה עילאה? על פי מה שכתוב בכונות... [כי] כמו שהאדם עוסק למטה כך דיוקן האדם העליון למעלה... שהוא שרש גשמתו".

שורש גשמת האדם התחתון, הוא באדם העליון – הקב"ה בעצמו כביכול. לכן, כל מעשה ודיבור ומחשבה שלנו מעוררים את שורשנו

שבתורה". לולא הצדיקים והניסים, היה העולם מלא "דין": נוקשה, מסודר ועצמאי, וללא כל רחמים ושבירת הסדרים המתבטאים בסיפורים רבים כל כך.

אם כן, דווקא סיפור יכול להכניס אור חדש לעולם, גם במקום שנראה סגור וחסר תקווה. כך התבטא רבי נחמן מברסלב, כי "מסיפורי מעשיות שמספר הצדיק יכולות להיפקד עקרונות". רבי ישראל מרוז'ין פעל כך גם הוא, בעזרת סיפור לא שגרתי בעליל:

פעם אחת, נתוועדו באיזה מקום הרב הצדיק רבי מרדכי מטשרנוביל זי"ע והרב הצדיק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע. ובאה לפניהם בקשה מאשה המקשה לילד רח"ל, והצדיקים הקדושים חלקו כבוד זה לזה: זה אומר, שיעשה זה את הפידיון עבור האשה, וזה אומר שיעשה הצדיק האחר.

כך התווכחו, עד שהצדיק מרוז'ין פתח פי קדשו בסיפור מעשה: מעשה שהיה בעיר רומא, אשר שם מושב ראשי הכמרים ומתלמדים שם חוקי הכמרים ונימוסיהם, והיה שם נקבה אחת בת נכר, אשר שיח ושיג לה בספרי חוקותיהם ומלומדת מאד. ותתקנא מאד בגדלות וממשלת הכמרים, ושמה עצות בנפשה והתחפשה בלבושים ושמלת גבר לבשה, והתחברה לתלמידי הכמרים ולמדה נימוסיהם עד שעלתה על כל התלמידים. בתוך כך מת הראש מהכמרים, והחלו לחפש אחד מגדולי התלמידים לישוב בראש על מקומו. ומצאו את הנקבה הזאת הסבורים שהיא זכר, ובחרו בה לראש להם.

אכן, היא דרך אשה מנאפת אחזה, והרתה לזנוגים וקרבו ימיה ללדת... ובתוך כך הגיע יום איד גדול, אשר היה החוק להתקבץ ביום זה קהל גדול ברחוב העיר, וראש הכמרים דורש לפניהם מחוקות הגוים. והיא היה מוכרחת ללכת אל מקום הקיבוץ ביום הנ"ל, והיתה קרובה ללדת, ובתוך הדברים שאמרה לפניהם אחזה חבלי לידה והמליטה עובר. ונעשה רעש גדול בין ההמון הרב, ומאז עשו תקנה ביניהם: אשר בעת יתמנו ראש הכמרים, יבדוקוהו תחלה אם זכר הוא או

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

היום – לחזק בה את עם ישראל, לחזק את האנשים על ידי דברי קדושה, תורה ומצוות ובעיקר הסברה של תורה ופנימיות התורה גם בנוגע לסוגיות הציבוריות, ובעזרת ה' יראו נפלאות.

"שומר מצוה לא ידע דבר רע"

פנו אלי בבקשת עזרה בנושאים שונים של ההתארגנות בדרום – ציוד לחיילים וכיו"ב. את הפעילות בעזרת ה' אני יכול לעשות, אך אשתי חוששת שאצא לדרום בגלל הקרבה לאזורי הלחימה. אשמח לעצת וברכת הרב.

מענה:

אם אכן ביכולתך להגיש עזרה ממשית זו מצוה, ועליה נאמר "שומר מצוה לא ידע דבר רע" ו"שלוחי מצוה אינן ניזוקין". יהי רצון שה' יהפוך הכל לטובה ולא יהיה צורך בעזרתך בתחומים אלה, אלא רק בהוספת אור וטוב.

[הערת המערכת: בעקבות מענה הרב, הקים ביה"ס לתורת הנפש קו חם למענה ותמיכה רגשית. ראו מודעה בעמוד 31.]

במה להתמקד בימים אלו?

לרגל המצב הבטחוני הקשה, הייתי עסוק בימים האחרונים בעזרה בארגון השמירות בגבעות ובמקומות נוספים שצריכים חיזוק, אך ברוך ה' נראה שהענין מתייבב בלי לדרוש את כל זמני.

כעת, יש לי מחשבה לעסוק בתחומי ההסברה, שאמנם ב"ה עוסקים בהם אנשים נוספים, ובצורה טובה, אך עדיין יש מקום להוספה ולשיפור.

וכמובן, יש את עיסוקי היום-יום שלי, בשליחות ובהפצה במקום מגורי.

אשמח לדעת במה עלי' להתמקד עכשיו.

מענה:

עליך להתמקד בשליחות החדשה בעיר בה אתה נמצא

יהודי חי חיים נצחיים

בעלי ירד לדרום ושלחו אותו לסייע בפנינו גופות הנרצחים, ה"י, ואני חוששת שהדבר יפגע בו נפשית. אשמח לברכת הרב ולהדרכה כיצד להשמר.

מענה:

ברכה שלא יפגע נפשית מהפעולה-מצוה לה הוא שותף, ואדרבה, יתחזק באמונה שיהודי חי חיים נצחיים ואף אחד לא יכול לפגוע בכך!

ייעוץ נפשי לאור המלחמה

כאנשי תורת הנפש – מה שליחותנו בימים האלה?

מענה:

שליחותכם היא לדעת שהתחזקות פנימית-נפשית מביאה לידי התחזקות בפעילות בשטח – ולפעול לאור זאת במלוא המרץ בסיוע לעם ישראל.

אנכי וילדים

המדור לילדי ישראל

עצבנות

רבות, אך בסימונו של היום קרא הרבי לחסידים לצאת בקוד של נצחון ושמחה ועודד את השירה במשך זמן ארוך.

”ימים אלו של חדש תשרי”, הסביר הרבי, ”הם ימי שמחה, ולכן השמחה היא זו שתביא את המהפך והנצחון הנדרשים. עלינו להתכונן לחג הסוכות דוקא מתוך תוספת בשמחה, וכך גם לקיים את מצוות החג, ושיבה בסכה ונטילת ארבעת המינים, ולא לשקע חלילה ביאוש ודכדוך”. בימים הבאים הרבי הוסיף ותבע מהחסידים לרקוד ולהתנועד בכל אחד מימי החג, בליילה וביום, ולקיים בהם את שמחת בית השואבה באפן מיחד, להצלחת הלחיקה בחזית.

מי שעקב אחרי עמדתו של הרבי בחדשי הקיץ שקדמו למלחמה יכול היה להיות מפתע, שכן בדבריו רמוז הרבי לא פעם אחת שעומדת לפרץ מלחמה. הרבי הרבה בככי באותה תקופה, וקרא לערוך כנוסי ילדים לתפלה. ”מפי

לפני חמשים שנה פרצה מלחמת יום כפור. כמו היום, גם אז נפתחה המערכה בהפתעה גמורה. בעצומו של היום הקדוש, בשרבים מהלוחמים שרויים בצום ובתפלה בבתי הכנסת, פרצה מלחמה קשה בשתי חזיתות שונות, בצפון ובדרום. בשלבי הלחיקה הראשונים נדמה היה שהמצב אבוד. צבאות האויב פרצו את הגבול והחלו בהתקדמות לשטחי ארצנו, והכחות בשטח התקשו לבלם אותם. החרדה והיאוש הציפו את הלבבות.

דניאל בלחמה

מה שהיה מפתיע הוא התגובה של הרבי מליובאוויטש לידיעות הקשות. השמועות החלו להגיע כבר בשעות הבקר באמריקה, ועוד לפני תחלת תפלת שחרית של היום הקדוש נגש מזכירו של הרבי לעדכן אותו בידיעה. הרבי ענה: ”אני יודע”. תפלותיו של הרבי באותו יום היו מלוות בבכיות לע”נ חיה שרה בת ר’ משה ע”ה נכתב ע”ה הרב שילה אופן.

שכור מנצחון שאינו מלנה בהודאה?
הוא נכנס לאדישות. אדישות היא סוג
של בטחון מדמה של האדם בכחו. "אני
כל כך חזק, אז ממה יש לי לדאג?". הוא
משכנע שאף אחד לא יעז להתקרב
אליו ומזניח פעלות פשוטות ובסיסיות
שנדרשות ממנו. את ההירות הזו זהה
הרבי מהרגע הראשון, ועל האדישות
הנגרמת ממנה התריע במשך כל
התקופה שקדמה למלחמה.

דפליט אלוהאמקרא

כידוע לכלנו, מלחמת יום כפור
הסתיימה בנצחון צבאי מוחץ. עם ישראל
קם כאריה ונלחם בכל כוחותיו באויב,
הצליח למוטט אותו ולהדף אותו אל
מעבר לקוים ואפלו לכבש ממנו שטחים
נרחבים. חשוב לציין כי המהפך מבלימת
האויב להתקפה נגדו ארע בעצומם של
ימי חג הסוכות ומכח השמחה שבָּהֶם.
ואיך התבטא המהפך אצל הרבי?
לצד השמחה והתוספת בתורה ומצוות
שהמשיך לתבוע מהחסידים, עבר הרבי
למתקפה. הוא קרא בכל האמצעים
שבדשותו ולמי שיש בידיו השפעה –
לא לעצור! יש להמשיך ולהלחם באויב
עד תם! אין לחשש מהלחץ שמפעילות
שאר אמות העולם לעצור את המתקפה.
דוד המלך מהנה עבורנו את דמות
הלוחם האמתית, וכך הוא מורה לנו:
"אָרְדָּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁיגֵם, וְלֹא אָשׁוּב עַד
כְּלוֹתֵם!".

עוללים וינקים יסדת עז... להשבית
אויב ומתנקם", נמק הרבי את קריאתו.
המעבר מדאגה עמקה לקו תקיף של
שמחה ובטחון היה בולט.

אחיר פיפיות

עמדתו של הרבי באה על רקע מאוד
מסיים. שנים ספורות קדם לכו, במלחמת
ששת הימים, הנחיל לנו ה' יתברך בנסי
נסים נצחון מוחץ על אויבנו. במערכה
קצרה נצח צבא קטן את צבאות האויב
הרבים והנחיל להם מפלה אדירה.
שטחה של ארץ ישראל המחוקת
בידינו גדל והרחב פי שלש, והר הבית
וירושלים שחררו מידי האויבים.

מה היתה צריכה להיות התגובה
המתבקשת? כיצד מגיב אדם שקבל
במתנה פרס כספי עצום? בהלל והודאה
לנותן המתנה. כך מתבקש, וכך גם
צפה הרבי לשמע מפי המנהיגים בארץ
ישראל, אף לצערנו לא כך היה הדבר.
כמובן, הרבי לא שלל שמחה בתוצאות
הנצחון. להפך, שמחה אמתית רק
מגבירה את הרצון להודות לה' ולשבח
אותו. אבל במקום לתת את התודה
וההלל לה' החל בארץ מסע ראווה
של התפארות. על הסכנה הזו מזהירה
אותנו התורה בפסוקים מפורשים בחמש
דברים: "וְרַם לְבַבְךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת ה'
אֱלֹהֶיךָ... וְאָמַרְתָּ בְּלִבְבְּךָ כַּחַי וְעַצְם יָדִי
עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה".

אתם יודעים מה עלול לקרות לאדם

ושלוחיו במגור הרע מהעולם ובהפלת הרשעים. גם לנו, הילדים, יש תפקיד – להוסיף בתורה, תפלה ומעשים טובים להצלחת הלחימה; והעקר, לבטח בכוחו יתברך ובכחות שנתן לנו להשלים את המלאכה ולמגר את האויב עד להשבתתו ולהעברתו מהעולם.

שנשמע ונתבשר בשורות טובות!

שבת שלום ומברך!

שׁ

אנו מלאי תקוה ובטחון בה' שהארועים הנוראים שפקדו אותנו בשמחת תורה האחרון יהפכו לטובה במהרה. דמותו של הרבי עומדת לנגדנו בכל אחד מהשלבים: עלינו לפעל מתוך הכנעה לה' ותודה על חסדיו הגדולים עמנו בכל עת, כמו שהדגיש הרבי עוד בתקופה שקדמה למלחמה; תוך כדי הלחימה עלינו לשמח על הזכות שנגלה בחלקנו להיות בניו של ה' יתברך

701

לאור המצב מכללת תורת הנפש פותחת

מ-8:00 עד 24:00

קו חם

של מטפלים/ות בוגרי תורת הנפש

למענה ותמיכה רגשית

מורשת הנפש

חב"ד קהילות

07-32336239

בישיחה או בוואטסאפ

המשך מעמ' 27 <<<

שמעל. בפרט כאשר הסיפור מסופר מתוך התקשרות לצדיקים המעוררים את רצון למעלה, יש בכך כח לחולל שינוי של ממש במציאות, להמתיק דינים ולחולל ישועות.

העליון לפעול באותה הצורה, כפי שדרש הבעל שם טוב על הפסוק: "ה' צלך". כשאנו מספרים סיפור, אנחנו מוותרים על השכל וההבנה וניגשים אל המופלא והמפתיע, וכך נעשה גם בשמים

'מלחמת שמחת תורה'

פרצה ב"זמן שמחתנו", וגרמה לנו לצאת ממנו לכאב נורא. מעבר להתגייסות ללחימה, לעזרה ולשיקום, כל אחד ואחת מאתנו שואל את עצמו מה לעשות לעת כזו – כיצד לתקן את השבר? כיצד להכריע את האויב, לנקום בו ולהגיע לנצחון? כיצד להתמודד עם הכאב?

דוד המלך, לוחם מלחמות ה', אשר חווה גם את אבדן משפחתו בידי האויב והתמודד עם חטיפת כל משפחות חייליו, אמר "לְוַלֵּי תוֹדֹתֶךָ שְׁעֲשְׂעִי אֶז אֲבֹדְתִי בְּעָנְיִי". יהודי יודע לבכות ולשמוח בו זמנית, ומקור שמחתנו הוא התורה הקדושה, המאחדת אותנו ומבטיחה שיתקיים בנו "עַתְּ צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמָּנָה יִנְשָׁע". התורה היא גם מקור התיקון הנדרש כיום – להכיר שטיפול-שרש מחייב תשובה לדרך התורה בכלל, ובפרט להדרכותיה המדויקות והטובות בניהול חיי הציבור שלנו, ולהנחיל הכרה זו לעם ישראל כולו. השמחה הזו בתורה היא-היא הדרך לנצחון, להרמת הרוח ולתיקון מלא של 'מלחמת שמחת תורה' שאנו שרויים בה.

בנושאים אלה עוסק הגליון שלפנינו, שנכתב והודפס בימי סערת המלחמה והאבל הנורא. הוא פותח בגילוי דעת מורחב שנכתב אחרי החג ובשיעור על מלחמת יום כיפור שנמסר בחול המועד והתברר באופן מבהיל עד כמה הוא אקטואלי. גם השיעורים הנוספים בגליון מורים דרך למצוא את ה' גם בתוך הנפילות ומחזקים לעמוד בנסיונות – "וַיִּתְחַזַּק דָּוִד בַּהוֹי אֱלֹהֵיו", "חֲזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד עֲמִנּוּ וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ"!

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ר	ת	ו	ר